

HRVATSKI VOJNIK

PRINTED IN CROATIA

0 2 2 1 1

ISSN 1330 - 500X



9 1771330150003

EUR 2,10 / CAD 3,00 / AUD 3,30 / USA 2,00 / CHF 3,50 / SLO EUR 1,80 / SEK 17,00 / NOK 17,00 / DKK 15,50 / GBP 1,30



SREDIŠNJA SVEČANOST DANA OSRH-a NA STADIONU NK "ZAGREB"

**OD ZBORA NARODNE GARDE
DO PONOSNE POBJEDNIČKE VOJSKE**

MORH

Slovačka daje
bezrezervnu
potporu
hrvatskom
ulasku u EU



RAZGOVOR
GENERAL-PUKOVNIK MLADEN KRULJAC
HKoV JE DOKAZAO DA SU OBUČENOST
I VISOKI PROFESIONALIZAM NAŠIH
VOJNIKA POSTALI PREPOZNATLJIVI
U SVIJETU

SAAB BMS

HRVATSKI VOJNIK

Snimili Tomislav BRANDT, Josip KOPI





18

Slovačka daje bezrezervnu potporu hrvatskom ulasku u EU

Ministar Božinović zahvalio je u ime Ministarstva obrane, ali i cjelokupne Vlade RH, slovačkom ministru i slovačkom političkom vodstvu na svesrdnoj potpori koju su davali Hrvatskoj na njezinu putu u članstvo NATO-a, kao i na potpori Hrvatskoj na njezinu putu ulaska u EU

OD ZBORA NARODNE GARDE DO PONOSNE POBJEDNIČKE VOJSKE



4

RAZGOVOR
general-pukovnik
Mladen Kruljac,
zapovjednik Hrvatske
kopnene vojske



12

HKoV je dokazao da su obučenost i visoki profesionalizam naših vojnika postali prepoznatljivi u svijetu

Republika Hrvatska i njezine Oružane snage, pa tako i HKoV u proteklih su 20 godina prošli vrlo težak i zahtjevan put, od zemlje koja je bila izložena brutalnoj agresiji i razoružana pa do zemlje koja je sa svojom vojnom silom postala NATO članica i prepoznati čimbenik međunarodne sigurnosti. Od vojske koja je stvarana u ratu izgradili smo modernu, dobro opremljenu i obučenu vojsku spremnu i sposobnu za provedbu svih zadaća

Naslovnici snimio Josip KOPI

MORH I OSRH

- 16 **NOVOSTI IZ NATO-a**
Gadafi je izgubio legitimitet i mora otići
- 19 **NOVOSTI IZ MORH-a**
Konferencija o energetske sigurnosti
- 20 **20. GODIŠNJICA OSRH-a**
Obilježen Dan OSRH-a u misijama ISAF, UNDOF i KFOR
- 21 **20. GODIŠNJICA OSRH-a**
Dan otvorenih vrata u vojarnama OSRH-a

VOJNA
TEHNIKA

- 22 **VOJNA TEHNIKA**
Nastavak razvoja ruskog lovca pete generacije T-50 PAK FA
- 27 **VOJNA TEHNIKA**
Saab BMS

MAGAZIN

- 30 **MIROVNE MISIJE UN-a**
ONUC - Kongo (1960. - 1964.) (II. dio)
- 32 **DOMOVINSKI RAT**
Podaci iz srbijanskih izvora o stradanju srpskoga stanovništva u Oluji za koje nisu odgovorne hrvatske snage (V. dio)
- 33 **POZDRAV DOMOVINI**
O tvome liku
- 35 **IZ ZBIRKI VOJNOG MUZEJA**
Samokres Češka Zbrojovka Vz. 24

Hrabrost, junaštvo, poštovanje, čast, odlučnost, nesebičnost... odlike su koje povezujemo s našim Oružanim snagama i hrvatskim braniteljima. No danas smo posebno ponosni na ono što je Hrvatska postala u ovih 20 godina. Hrvatska je iz pepela izrasla u respektabilnu članicu NATO saveza, a sloboda koju ste donijeli je najveće dobro koje ste mogli dati, kazao je predsjednik Ivo Josipović



OD ZBORA NARO PONOSNE POBJE



u 14 postroja postrojilo se više od 1200 ratnih veterana te pripadnika OSRH-a i MUP-a. Među njima bili su i oni koji su se prije dvadeset godina prvi put postrojili na tom istom mjestu. Prvi u nizu bio je postroj sa 148 ratnih zastava postrojbi koje su obranile suverenitet Republike Hrvatske, zastava iza kojih su tijekom Domovinskog rata kročili hrvatski branitelji.

Svečani postroj pregledao je predsjednik Ivo Josipović, a prijavak mu je podnio general-pukovnik Slavko Barić, zamjenik načelnika GS OSRH-a. Nakon intoniranja državne himne minutom šutnje odana je počast hrvatskim braniteljima

Središnja svečanost obilježavanja 20 godina osnivanja OSRH-a, Dana OSRH-a i Dana HKoV-a održana je 28. svibnja na stadionu Nogometnog kluba "Zagreb" u Kranjčevićevoj ulici u Zagrebu, na istom mjestu na kojem su se prije dvadeset godina postrojile prve postrojbe Zbora narodne garde i krenule u obranu domovine.

Na svečanosti se okupio cijeli državni i vojni vrh, predsjednik RH i vrhovni zapovjednik OSRH-a Ivo Josipović, predsjednik Hrvatskog sabora Luka Bebić, predsjednica Vlade Jadranka Kosor, potpredsjednici Vlade i Hrvatskog sabora, ministar obrane Davor Božinović, ministar obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti Tomislav Ivić, načelnik GS OSRH-a general-pukovnik Drago Lovrić, bivši ministri obrane i načelnici GS-a, prvi zapovjednik ZNG-a stožerni general Martin Špegelj, predstavnici udruga proizšlih iz Domovinskog rata i stopostotni ratni vojni invalidi, predstavnici Vojnodiplomatskog zbora, predstavnici gradske i lokalne vlasti te brojni Zagrepčani.

Svečani postroj pregledao je predsjednik Ivo Josipović, a prijavak mu je podnio general-pukovnik Slavko Barić, zamjenik načelnika GS OSRH-a



Dvadeset počasnih plotuna u čast dvadeset godina OS-a koje je s Medvedgrada, Oltara domovine ispalila topnička postrojba označilo je ulazak svečanih postroja na stadion.

Na tom povijesnom mjestu gdje je 28. svibnja 1991. održana prva smotra postrojbi Zbora narodne garde i gdje je pred prvim hrvatskim predsjednikom dr. Franjom Tuđmanom prisegnulo 720 hrvatskih "zengi", danas 20 godina poslije

koji su svoje živote utkali u slobodnu, samostalnu, neovisnu i demokratsku Hrvatsku.

Pripadnike OSRH-a na početku je pozdravio načelnik GS OSRH-a general-pukovnik Drago Lovrić koji je kazao da su hrvatski vojnici na istom ovom mjestu pokazali spremnost i odlučnost obraniti slobodu i demokraciju te je istaknuo da trebamo biti ponosni na tu svoju prošlost. Podsjetio je na teške ratne trenutke, ali i pravedne

ODNE GARDE DO DNIČKE VOJSKE



vinske zadaće stvarajući suvremenu hrvatsku povijest. Vi ste svjedoci koliko je Domovinski rat bio pravedan". Dodala je i da su se Oružane snage u vrijeme mira nastavile izgrađivati i razvijati svoje sposobnosti te su danas respektabilna oružana sila koja je svojim profesionalizmom dala važan doprinos ulasku Hrvatske u NATO. Na kraju je poručila svim pripadnicima OSRH-a: "Nastavite svoju misiju i neka vas na tom putu nadahnjuje sjećanje na sve branitelje koji su dali živote da bi naša domovina živjela".

U ime Hrvatskog sabora čestitku je uputio njegov predsjednik Luka Bebić podsjetivši

i legitimne operacije Bljesak i Oluja kojima je hrvatska vojska pobjedonosno završila rat. "Hrvatska vojska izgrađena je na profesionalizmu, međusobnom povjerenju i jedinstvu, koje je odlikuju i danas, a Domovinski je rat simbol istinske vrijednosti hrvatske vojske", kazao je. General Lovrić potom je istaknuo da je trenutačno 469 pripadnika OSRH-a u međunarodnim operacijama potpore mira diljem svijeta, na što trebamo biti posebno ponosni, te dodao da pripadnicima OSRH-a zahvaljujući odanosti vojnom pozivu i časnoj provedbi zadaća ni jedna buduća neće biti nesavladiva.

Čestitke na 20. obljetnici postrojenim hrvatskim vojnicima i veteranima Domovinskog rata uputio je i ministar obrane Davor Božinović koji je tom prigodom kazao: "Vi ste branili i obranili domovinu, oslobodili i posljednju njezinu stopu. Od slabo naoružanih branitelja velikog srca izrasli ste u iskušenjima Domovinskog rata u dobro organizirane postrojbe koje su svoju najvažniju zadaću, obranu domovine, obavili časno. Danas su Oružane snage ponosna članica Sjevernoatlantskog saveza, one su pouzdan partner hrvatskih građana, primjereno ustrojena organizacija, ali u njima će uvijek živjeti onaj duh domoljublja koji ih je okupio 28. svibnja 1991. i ljubav prema domovini."

Posebne čestitke hrvatskim braniteljima, a poglavito invalidima Domovinskog rata kao i svim hrvatskim vojnicima uputila je potom predsjednica Vlade Jadranka Kosor. Premijerka je tom prigodom istaknula: "Vi ste, unatoč žrtvama, nama u zalag donijeli slobodu. Uspješno ste odgovorili na domo-





Na RŠC Jarun u prigodnom programu prikazane su između ostalog i demonstracijske vještine Bojne za specijalna djelovanja i Specijalne policije MUP-a

snagama i hrvatskim braniteljima. No danas smo posebno ponosni na ono što je Hrvatska postala u ovih 20 godina. Hrvatska je iz pepela izrasla u respektabilnu članicu NATO saveza, a sloboda koju ste donijeli je najveće dobro koje ste mogli dati.“ Dodao je da se danas Hrvatska ne treba bojati za svoju budućnost te je posebno podsjetio na poginule hrvatske branitelje čiju žrtvu nikad ne smijemo zaboraviti.

Predsjednik Josipović potom je prvom zapovjedniku Zbora narodne garde, stožernom generalu u mirovini Martinu Špegelju uručio odličje Velered kraljice Jelene s lentom i Danicom. Zahvalivši na odlikovanju general Špegelj je istaknuo da to priznanje želi podijeliti sa svim gardistima koji su prije 20 godina bili postrojeni na ovom stadionu i onima koji su u to vrijeme već odrađivali zadaće u obrani domovine. “Hrvatska vojska postigla je stotine malih i velikih pobjeda i dobila rat i slobodu. Čestitam vam na tom jubileju. Ponosan sam na našu profesionalnu vojsku. Hrvatski je vojnik najbolji vojnik kojeg poznajem“, kazao je general Špegelj.

Svečanost obilježavanja Dana OSRH-a nastavljena je na RŠC Jarun prigodnim programom u sklopu kojeg su prikazane demonstracijske vještine Bojne za specijalna djelovanja i Specijalne policije MUP-a, nastupom akrogrupe Krila Oluje te ceremonijalnim programom Počasno-zaštitne bojne. Brojni posjetitelji sa zanimanjem su na Jarunu razgledali i taktičko-tehnički zbor naoružanja, borbene i neborbene tehnike postrojbi OSRH-a i MUP-a te oko stotinjak štandova braniteljskih zadruga s proizvodima. ■

da smo prije 20 godina vjerovali u naše branitelje, a danas smo ponosni na ono što su učinili u obrani i izgradnji hrvatske države. “Mi smo zemlja koja duboko poštuje mir, a hrvatska vojska je obrambena vojska. Hrabrost, odanost i domoljublje je ono što krase hrvatske vojnike i redarstvenike. Postigli smo svoju slobodu i u tome želimo pomoći i onima koji za njom teže“, kazao je Bebić.

Upućujući čestitke svim pripadnicima OSRH-a predsjednik Ivo Josipović je posebno istaknuo: “Hrabrost, junaštvo, poštovanje, čast, odlučnost, nesebičnost... odlike su koje povezujemo s našim Oružanim



Polaganje vijenaca i misa za sve poginule branitelje



nikom Dragom Lovrićem odalo je počast i pokojnima, ratnom ministru obrane Gojku Šušku i načelniku GS OSRH-a u vrijeme operacije Oluja stožernom generalu Zvonimiru Červenku. Izaslanstva su se potom uputila u Zagrebačku katedralu svetog Stjepana, u kojoj je generalni vojni vikar Jakov Mamić predvodio misu zadušnicu za poginule branitelje, pripadnike OSRH-a i MUP-a. Uz državne dužnosnike, te djelatnike OSRH i MUP-a, euharistijskom slavlju su nazočili i pripadnici braniteljskih udruga, članovi obitelji poginulih u Domovinskom ratu. Tijekom propovijedi generalni je vikar napomenuo da je časno pripadati oružanim snagama koje nisu vodile osvajачki, nego obrambeni rat i čije je oružje uvijek bilo jedino u službi mira. Mir je sadržaj i poslanje naših Oružanih snaga, zaključio je generalni vikar.

U prigodi obilježavanja 20. godišnjice OSRH-a 28. su svibnja na gradskom groblju Mirogoj položeni vijenci i, upaljene svijeće za sve poginule hrvatske branitelje. Kod Zida boli i Središnjeg križa počast svim poginulim braniteljima i drugim stradalnicima Domovinskog rata odala su izaslanstva Predsjednika RH, na čelu s načelnikom GS OSRH-a general-pukovnikom Dragom Lovrićem, Hrvatskog sabora (predsjednik Luka Bebić), Vlade RH (predsjednica Jadranka Kosor), OSRH-a (zamjenik načelnika GS-a general-pukovnik Slavko Barić), Ravnateljstva policije (ravnatelj Oliver Grbić), Grada Zagreba (gradonačelnik Milan Bandić) i braniteljskih udruga. Ista izaslanstva položila su vijence i upalile svijeće na grobu prvog predsjednika RH dr. Franje Tuđmana.

Izaslanstvo MORH-a i OSRH-a, na čelu s ministrom obrane Davorom Božinovićem i načelnikom GS OSRH-a general-pukov-



Misa za poginule branitelje služena je u Zagrebačkoj katedrali



Prijam ministra obrane i načelnika GS OSRH-a

Ministar obrane Davor Božinović i načelnik GS OSRH-a general-pukovnik Drago Lovrić u povodu 20. obljetnice OSRH-a, Dana Oružanih snaga RH i Dana Hrvatske kopnene vojske 28. su svibnja na Hrvatskom vojnom učilištu "Petar Zrinski" održali prijam za generale, admirale i zapovjednike iz Domovinskog rata.

Ministar Božinović je pozdravio brojne okupljene, ratne zapovjednike te posebno invalide Domovinskog rata, zahvalivši im na svemu što su, u najtežim vremenima, činili i dali za obranu i opstanak mlade hrvatske države. "Na današnji dan, dan velike, 20. godišnjice osnivanja Oružanih snaga, pozdravljam pobjednike! Bili ste prvi koji ste gradili duh zajedništva, duh odlučnosti i nepokolebljivosti – stvarali ste hrvatsku povijest i ispisivali stranice domovinske knjige slobode", rekao je Božinović i završio svoje obraćanje riječima: "Čovjek je, vi ste, najsnažnija karika ovog našeg sustava".

Svečana akademija i dodijeljena promaknuća, odlikovanja i pohvale

U povodu obilježavanja 20. godišnjice osnivanja Oružanih snaga RH, u Domu HV-a "Zvonimir" 27. je svibnja održana svečana akademija na kojoj su uručena promaknuća, odlikovanja, nagrade i pohvale djelatnicima Ministarstva obrane i pripadnicima OSRH-a. Svečanosti su nazočili predsjednica Vlade Jadranka Kosor, izaslanik Predsjednika i vrhovnog zapovjednika OSRH-a ministar obrane Davor Božinović, načelnik GS OSRH-a general-pukovnik Drago Lovrić te drugi visoki civilni i vojni dužnosnici. Odlukom Predsjednika RH i vrhovnog zapovjednika OSRH-a o redovitom promaknuću časnika i časnica promaknuto je ukupno 135 pripadnika MORH-a i OSRH-a, od čega 18 časnika. Ukupno je promaknuto 75 nižih i 59 viših časnika te jedan u čin komandora. Među časnicama u čin brigadirke promaknuta je Gordana Garašić. U čin kapetana bojnog broda promaknut je Marinko Močan dok je u čin komandora promaknut Robert Hranj. Predsjednik Republike Hrvatske odlikovao je Redom kneza Branimira s ogrlicom general-pukovnika Slavka Barića, general-pukovnika Darka Grdića i kontraadmirala Zdenka Simičića te je pohvalio šest pripadnika OSRH-a.

Čestitke pripadnicima OSRH-a uputila je premijerka Jadranka Kosor. "Prepoznati su vaši osobni angažmani, želja za korakom više. Priznanja su to za vaš doprinos izgradnji obrambenog sustava. Hvala vam na tome", rekla je Kosor. Prisjetila se i branitelja koji su svoje živote i zdravlje založili u našu današnjicu, našu budućnost, te je naglasila da je upravo zbog njih naša obveza raditi

Ponosni smo na vaših i naših 20 godina, ponosni smo na vaša ostvarenja, kazao je ministar Božinović



što bolje. Pozdravila je i iskazala duboko poštovanje našim vojnicima u međunarodnim misijama. "Naponi Vlade RH bit će i dalje usmjereni na poboljšanje vašeg položaja i uvjeta vašeg rada bez obzira na krizu", rekla je predsjednica Vlade Kosor. "Poštovani pripadnici OSRH-a, svoja ste neprocjenjiva iskustva stečena u Domovinskom ratu, onaj pobjednički duh jedinstvene Hrvatske ugradili u stvaranje suvremenog obrambenog sustava, u dogradnju znanja i dostizanje novih standarda", rekao je ministar Božinović čestitajući uime Predsjednika RH-a, svoje osobno i Ministarstva obrane promaknutim pripadnicima MO-a i OS-a. Napomenuo je da je način na koji naši vojnici predstavljaju Hrvatsku u misijama i operacijama diljem svijeta svima na ponos. Ondje pokazuju svoju profesional-

nost, sposobnost svladavanja zadaća, ali i, za nas specifično, razumijevanje za ljude. "Ponosni smo na vaših i naših 20 godina, ponosni smo na vaša ostvarenja", zaključio je Božinović. U ime OSRH-a promaknutim, odlikovanim, nagrađenim i pohvaljenim pripadnicima MO-a i OS-a čestitao je načelnik GS-a general-pukovnik Drago Lovrić. Napomenuo je da su danas Oružane snage dio obrambenog sustava koje suvereno štiti neovisnost i cjelovitost Republike Hrvatske, ali su aktivne i u međunarodnim misijama gdje su prepoznati po svom znanju, stručnosti, odlučnosti. "Na našu vojsku možemo i moramo biti ponosni. Naša je odgovornost stalna izgradnja sustava u kojem će se njegovati načela napredovanja temeljena na znanju i osobnim postignućima", rekao je general Lovrić.

Na svečanoj akademiji pripadnicima MO-a i OS-a uručene su nagrade i pohvale ministra obrane i načelnika Glavnog stožera. U ime promaknutih, nagrađenih i pohvaljenih zahvalio je komodor Robert Hranj. "Za sve nas ovo ima posebno značenje jer slavimo 20 godina Oružanih snaga. Ostvarili smo velike rezultate, prevalili dug put, no naš posao na izgradnji OS-a još nije gotov i nikada neće ni biti", rekao je komodor Hranj. Zahvalio je svima koji su im pomagali u radu jer, napomenuo je, bez zajedničkog rada pojedinačni bi rezultati bili znatno manji. "Ovom se prigodom prisjećamo i poginulih branitelja koji će zauvijek ostati u našim srcima i sjećanjima", rekao je komodor Hranj. Akademija je završila prigodnim glazbenim programom Orkestra OSRH-a.



Na svečanoj akademiji pripadnicima MO-a i OS-a uručene su nagrade i pohvale ministra obrane i načelnika Glavnog stožera

Održan ceremonijalni program središtem Zagreba



Svečanost 20. godišnjice OSRH-a 27. je svibnja obuhvatila i hodni program ešelona ratnih zastava, nastup Orkestra Oružanih snaga te počasno-ceremonijalni program Počasno-zaštitne bojne. Program je započeo na Trgu bana Josipa Jelačića postrojavanjem i vježbom koju su, u nazočnosti načelnika GS OSRH-a general-pukovnika Drage Lovrića, izveli pripadnici Počasno-zaštitne bojne.

Nakon toga su pripadnici postrojbi nastavili s hodnim programom ešelona ratnih zastava koji je, noseći više od 140 ratnih zastava postrojbi iz cijele RH, i u pratnji Orkestra OSRH-a, prošao ulicama užeg središta grada. Počasna je ceremonija svojom atraktivnošću, dinamičnošću i skladnošću privukla pozornost brojnih okupljenih građana i u više navrata izazvala njihov pljesak.



Predstavljanje monografija o gardijskim brigadama

U Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici 26. je svibnja, a u povodu 20. godišnjice osnivanja OSRH-a, održana promocija četiriju monografija posvećenih 2. gardijskoj brigadi, "Gromovima", 4. gardijskoj brigadi, "Paućima", 7. gardijskoj brigadi, "Pumama" i 9. gardijskoj brigadi, "Vukovima". Obilježavanju važnog jubileja i svečanoj promociji nazočili su predsjednica Vlade Jadranka Kosor, izaslanik Predsjednika Republike i vrhovnog zapovjednika OSRH-a Zlatko Gareljić, potpredsjednica Hrvatskog sabora Željka Antunović, ministar obrane Davor Božinović, ministar obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti Tomislav



Obraćajući se prisutnima u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici, premijerka Kosor je istaknula da je riječ o četiri knjige koje govore da smo pobijedili u obrani Hrvatske i nametnutom ratu, koje bilježe istinu i, kako je rekla, "upravo su one moćno oružje u borbi koja još uvijek traje – borbi protiv zaborava".

Ivić, načelnik GS OSRH-a general-pukovnik Drago Lovrić, generalni vikar Vojnog ordinarijata mons. Juraj Jezerinac, saborski zastupnici, državni tajnici, predstavnici udruga proizašlih iz Domovinskog rata te brojni drugi uzvanici i gosti, prijatelji, zapovjednici i pripadnici slavni brigada.

Obraćajući se prisutnima u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici, premijerka Kosor je istaknula da je riječ o četiri knjige koje govore da smo pobijedili u obrani Hrvatske i nametnutom ratu, koje bilježe istinu i, kako je rekla, "upravo su one moćno oružje u borbi koja još uvijek traje – borbi protiv zaborava". Ministar Davor Božinović naglasio je važnost ovakvih projekata: "Ove monografije sačuvat će mnoštvo detalja, kamenčića mozaika o događajima koji su se zbivali i o istini. One su podsjetnik koji govori o nepokolebljivom slobodarskom duhu gardista koji su bili i ostali naša nada, ponos i uzor, ali one su i podsjetnik mladim pokoljenjima na

ljude koji su za domovinu uložili sve što su imali, a zauzvrat nisu tražili ništa." Načelnik Glavnog stožera general-pukovnik Drago Lovrić u svom je obraćanju rekao da ove monografije osiguravaju da istina i važni događaji ostanu zabilježeni, ne samo zbog naše prošlosti nego, još više, zbog budućnosti; dok je umirovljeni general zbora Josip Lucić, glavni urednik monografija i donedavni načelnik Glavnog stožera, rezimirajući naglasio da danas, kada slavimo dvadesetu obljetnicu Oružanih snaga, možemo s ponosom reći da su one u potpunosti ispunile cilj zbog kojeg su stvorene. "Domovinski je rat najsajnije razdoblje hrvatske povijesti, to su riječi koje moramo stalno ponavljati i ne smijemo ih zaboraviti, a ove knjige su spomenik jednoj od najsajnijih generacija hrvatskih ratnika", rekao je u svom govoru recenzent monografija, Ante Nazor, dok je voditelj edicije Antun Moguš, napomenuo da će, nakon prve četiri knjige iz edicije monografija o vojno-redarstvenim postrojbama OSRH-a u Domovinskom ratu, vrlo brzo uslijediti nastavak izdavanja ostale četiri monografije čija je svrha dokumentiranje istine te čuvanje sjećanja na Domovinski rat.

Otvorena izložba fotografija "Dva desetljeća OSRH 1991. - 2011."



U povodu obilježavanja 20. godišnjice Oružanih snaga RH, Dana OSRH-a i Dana HKoV-a 27. je svibnja otvorena izložba fotografija "Dva desetljeća OSRH 1991. - 2011." Otvorenju izložbe nazočili su ministar obrane Davor Božinović, načelnik GS-a general-pukovnik Drago Lovrić, brojni gosti, uzvanici i autori izloženih fotografija. Otvarajući izložbu, ministar Božinović pozdravio je sve pri-

sutne uime Predsjednika RH i vrhovnog zapovjednika OS-a, te je naglasio da je ova izložba posveta svim braniteljima i pripadnicima pobjedničke vojske koji su se žrtvovali za slobodu domovine. "Neka nas ova izložba podsjeti da Hrvatskoj nitko ništa nije darovao, a u teškim i slavnim danima kojih se prisjećamo, danima hrvatske odlučnosti i jedinstva u Domovinskom ratu, posebnu su hrabrost

iskazali naši branitelji za koje nije bilo bezizlaznih situacija ni unaprijed izglavljenih bitaka. Ova izložba je dar našim braniteljima, znanima i neznanim", rekao je ministar obrane proglašavajući izložbu otvorenom.

Izložba fotografija "Dva desetljeća OSRH 1991. - 2011." predstavlja radove četrdesetak autora koji, na stotinjak svojih izloženih fotografija, pričaju priču o počecima ustrojavanja hrvatskih Oružanih snaga, njezinu stasanju i rastu, djelovanju u ratnom vremenu, ali i u kasnijim, mimodopskim okolnostima, njezinu sudjelovanju u mirovnim misijama i sl. Izložene fotografije odabrao je stručni sud profesionalnih fotografa među više od 700 pristiglih radova, a uz ostale, izložene su fotografije pok. Nikše Antoninija, Marina Topića, Roberta Beloševića, Josipa Bistovića, Željka Gašparovića, Tonia Hnojčka, Zdenka Pušića i drugih, te fotografije iz zbirke Muzeja MUP-a i arhive MORH-a.

Taktičko-tehnički zbor na RŠC Jarun

Na Rekreativno-športskom centru Jarun, a u povodu 20. godišnjice Oružanih snaga RH, 28. je svibnja postavljen taktičko-tehnički zbor naoružanja, borbene i neborbene tehnike te opreme postrojbi OSRH-a i MUP-a.

Između ostalog izloženi su borbeno oklopno vozilo Patria, tenk M-84, zrakoplov MiG-21, helikopter MI-8 MTV, helikopter Bell 206, avion AT-802 (Fire Boss), naoružanje te borbeno i neborbeno tehnika Hrvatske ratne mornarice, MOL – mobilni obalni lanser, vozila LMW IVECO i HMMWV – 1151, samovozni višecjevni lanser raketa "SVLR GRAD" 122 mm te SLRS "S-10 CRO/A1", robot "tEODor", terenska kontejnerska dizalica Kalmar RT 250, oprema



Posjetitelji na Jarunu mogli su razgledati tiskana i multimedijalna izdanja Hrvatskih vojnih glasila

kojom se koriste pripadnici Bojne za specijalna djelovanja te vozila i oprema koju rabe pripadnici MUP-a.

U sklopu događanja na Jarunu je prikazana izložba eksponata Vojnog muzeja MORH-a te Muzeja policije MUP-a na kojoj su izložena i borbeno vozila iz Domovinskog rata.

Posjetitelji na Jarunu mogli su razgledati tiskana i multimedijalna izdanja Hrvatskih vojnih glasila, kao i informirati se o projektima privlačenja osoblja u OSRH te programu Kadet i Dragovoljnom sluzenju vojnog roka, a izložbeni je šator posjetio veliki broj učenika zagrebačkih škola i vrtića.

Leida PARLOV, snimio Davor KIRIN

Republika Hrvatska i njezine Oružane snage, pa tako i HKoV u proteklih su 20 godina prošli vrlo težak i zahtjevan put, od zemlje koja je bila izložena brutalnoj agresiji i razoružana pa do zemlje koja je sa svojom vojnom silom postala NATO članica i prepoznati čimbenik međunarodne sigurnosti. Mnogo je toga učinjeno i postignuto. Od vojske koja je stvarana u ratu izgradili smo modernu, dobro opremljenu i obučenu vojsku spremnu i sposobnu za provedbu svih zadaća koje se pred nju postave



General-pukovnik Mladen Kruljac, zapovjednik Hrvatske kopnene vojske

HKoV je dokazao da su obučenost i visoki profesionalizam naših vojnika postali prepoznatljivi u svijetu

Hrvatska kopnene vojska najbrojnija je sastavnica Oružanih snaga RH. Istog dana kad se obilježava godišnjica ustrojavanja OSRH-a, obilježava se i Dan Hrvatske kopnene vojske. Aktivni u zemlji kako u vojnim tako i nevojnim aktivnosti kao što je pomoć civilnom stanovništvu, te u međunarodnim misijama i operacijama u kojima su upravo pripadnici HKoV-a najbrojniji, na najbolji način promoviraju naše Oružane snage. Sve zadaće uvijek su spremno, odgovorno i na vrijeme obavljali. Tako će, redovito ističe general-pukovnik Mladen Kruljac, zapovjednik HKoV-a, s kojim smo razgovarali u povodu

20. godišnjice OSRH-a i Dana HKoV-a, biti i ubuduće.

Upravo smo proslavili 20. godišnjicu OSRH-a i HKoV-a. Što, je po Vama, obilježilo to razdoblje u kojem su stvarane Oružane snage koje su danas ravnopravna članica najvećeg vojnog saveza?

Republika Hrvatska se od osamostaljenja do danas nalazi u specifičnom tranzicijskom razdoblju i u okruženju koje karakterizira dinamičnost promjena, kompleksnost, heterogenost. Najkraće rečeno, Republika Hrvatska i njezine Oružane snage, pa tako i HKoV u proteklih su 20 godina prošli vrlo

težak i zahtjevan put, od zemlje koja je bila izložena brutalnoj agresiji i razoružana pa do zemlje koja je sa svojom vojnom silom postala NATO članica i prepoznati čimbenik međunarodne sigurnosti.

Da bi naše Oružane snage pripremili za članstvo u NATO savezu, bilo je prije svega potrebno pristupiti transformaciji s ratne na mirnodopsku organizaciju, a onda i prilagodbi ustroja u skladu s NATO standardima. Tako smo već 1999. počeli sa smanjivanjem i preustrojanjem naših stožera, zapovjedništava i postrojbi, da bismo dobili malu, ali dobro naoružanu i dobro uvježbanu i obučenu

vojsku. Nakon toga, 2003. godine ustrojili smo zapovjedništva grana, od kojih bih se zadržao samo na Hrvatskoj kopnenoj vojsci kojoj sam zapovjednik. Prišli smo ukidanju šest zbornih područja i ustrojavanju četiri korpusa kao prijelaznom rješenju, da bismo konačno, 2007. ustrojili Hrvatsku kopnenu vojsku, kakva je i danas – u skladu s NATO standardima.

Obuka vojnika, dočasnika i časnika ključ je stvaranja moderne vojske. Stoga u svom radu prioritarno značenje dajem upravo obuci. Već tijekom Domovinskog rata hrvatska je vojska započela s primjenom modela obučavanja koji se temelje na doktrinarnim načelima zapadnih zemalja odnosno NATO-a. Na navedenim postavkama izrađena je i današnja doktrina obuke OSRH-a. Može se reći da je danas u potpunosti uveden novi pristup obuci koji proizlazi iz spomenute doktrine, što su uočili i naši partneri prilikom provođenja zajedničke obuke i međunarodnih vojnih vježbi s postrojbama HKoV-a.

Obuku pojedinaca i postrojbi provodimo u uvjetima sličnim onima u kojima će postrojbe HKoV-a provoditi svoje zadaće. U tu svrhu maksimalno rabimo terenske uvjete na glavnim poligonima HKoV-a "Eugen Kvaternik" Slunj, "Gašinci" kod Đakova i "Crvena zemlja" kod Knina. Na ovim poligonima izgradili smo nove obučne kapacitete: strelišta za instinktivna i situacijska gađanja, SHOOTHOUSE, C-IED obučnu liniju, obučnu trasu cesta-konvoj.

U našem Simulacijskom središtu i Središtu za borbenu obuku u sastavu ZOD-a "F. K. F." instalirani su suvremeni simulacijski programi i obučni sustavi (JCATS i MILES) koji omogućuju stvaranje vrlo realne slike rada u zapovjedništvima i na bojištu. Ove obučne kapacitete HKoV maksimalno rabi čime postižemo vrlo velike materijalne uštede u provedbi obuke.

Osim izgradnje obučnih kapaciteta kontinuirano se u skladu s financijskim mogućnostima radi na poboljšanju uvjeta za život i rad pripadnika HKoV-a.

Svojim dosadašnjim sudjelovanjem i slanjem svojih pripadnika u MVO Oružane snage RH, pa tako i HKoV, su dokazale sebi i stranim partnerima da su obučenost i visoki profesionalizam naših vojnika postali prepoznatljivi i hvaljeni diljem svijeta. Tijekom proteklog desetljeća Hrvatska je stekla jedinstveno iskustvo - od bivše primateljice mirovnih snaga stasala je u aktivnu sudionicu osiguranja mira, postala

je nestalna članica Vijeća sigurnosti UN-a i članica NATO-a. Hrvatski je vojnik djelovanjem u NATO-ovoj operaciji ISAF te UN-ovim misijama prepoznat kao onaj koji časno i profesionalno obnaša povjerene mu dužnosti. Naravno da to pretpostavlja vrhunsku obučenost te interoperabilnost u zajedničkoj provedbi zadaća s pripadnicima OS-a drugih zemalja. Veliki se naponi i resursi ulažu da bi pripadnik HKoV-a dosegao zahtijevane razine obučenosti te ravnoprav-

Neki od najvažnijih projekata modernizacije koje provodimo su: opremanje HKoV-a pješačkim naoružanjem u NATO kalibru (5,56 x 45 mm), opremanje najsuvremenijim oklopnim transporterima (BOV Patria), opremanje sredstvima NBKO za osobnu i kolektivnu zaštitu snaga, opremanje inženjerskim građevinskim strojevima, strojevima i opremom za razminiranje te sredstvima za protueksplozijsku zaštitu, opremanje optoelektroničkim sredstvima nove generacije, razvoj sustava za upravljanje paljbom topništva i dr.

no sudjelovao u provedbi operacija diljem svijeta, rame uz rame s pripadnicima bilo koje NATO ili partnerske zemlje.

U transformaciji Oružanih snaga mirnodopskim uvjetima preustrojavala se i Hrvatska kopnena vojska. Može li se reći da je sadašnji ustroj HKoV-a konačan i u skladu sa standardima modernih vojski svijeta?

Hrvatska kopnena vojska, kao najveća grana OSRH-a, ustrojena je 28. veljače 2003. i činile su je: Zapovjedništvo Hrvatske kopnene vojske, četiri korpusa, Zapovjedništva za izobrazbu i obuku i osam pristožernih postrojbi i ukupno je imala 114.423 pripadnika. Ustrojbenim promjenama 2004., smanjenjem pričuvnih i djelatnih brigada i postrojbi, smanjena je za 73.000 ljudi. Primjenom strateških dokumenata obrane, poglavito Dugoročnog plana razvoja OSRH-a za razdoblje 2006. - 2015., tijekom 2007. i 2008. obuhvaćen je cjelovit proces preustroja ustrojbenih cjelina HKoV-a od Zapovjedništva

do svih podređenih postrojbi, kao i proces sustavne obuke te opremanja i modernizacije HKoV-a. Trenutačno ustrojbeno stanje Hrvatske kopnene vojske je 18 postrojbi s ukupno 11.429 pripadnika.

Možemo reći da ustroj Hrvatske kopnene vojske jest u skladu sa standardima modernih vojski svijeta, međutim on nije konačan. Naime, ni jedan ustroj ni jedne vojske u svijetu nikad neće biti konačan. On ovisi o ekonomsko-političkim zbivanjima i vrstama mogućih ugroza s kojima se suočava svaka zemlja u svijetu, pa tako i Republika Hrvatska. Tako mi, kao članica NATO saveza, kao i naši NATO partneri, brzo prilazimo prilagodbama ustroja Oružanih snaga. Osim toga, Hrvatsku kopnenu vojsku očekuje daljnji proces smanjenja brojčane veličine u skladu s Dugoročnim planom razvoja Oružanih snaga 2006. - 2015. te određene prilagodbe ustroja pojedinih sastavnica u skladu sa zahtjevima Ciljeva snaga.

Pripadnici HKoV-a čine najveći dio kontingenta OSRH-a koji sudjeluje u mirovnim misijama i operacijama. Kako to komentirate?

HKoV osim što je najveća sastavnica OSRH-a ima i najviše osposobljenih pripadnika koji udovoljavaju visokim kriterijima koje pred nas postavlja NATO, UN i EU za svaku pojedinačnu dužnost u misiji/operaciji. HKoV aktivno sudjeluje u operacijama i misijama diljem svijeta od samog ustrojavanja 2003. godine. U prvom redu su to bile pojedinačne dužnosti vojnih promatrača i stožernih časnika u UN-ovim misijama.

U NATO-ovu operaciju ISAF 27. veljače 2003. upućen je 1.



HRVCON, a danas se u operaciji ISAF Afganistan nalazi 17. HRVCON u čijem je sastavu 80 posto pripadnika HKoV-a od ukupnog broja pripadnika Oružanih snaga.

Od svibnja 2008. HKoV sudjeluje u UN-ovoj misiji UNDOF na Golanskoj visoravani u sastavu HRVCON UNDOF s postrojbom jačine satnije i zamjenikom zapovjednika austrijske bojne (ujedno zapovjednik HRVCON-a) s 90 posto pripadnika.

U tijeku su pripreme za sudjelovanje HKoV-a u Borbenoj skupini Europske unije tijekom druge polovice 2012. Vodeća nacija je SR Njemačka, a uz Hrvatsku sudjeluju OS Austrije, Češke, Makedonije i Irske. Očekivana brojčana veličina snaga HKoV-a je između 185 do 190 pripadnika.

Važan doprinos HKoV-a jest i prenošenje iskustava iz misija/operacija koja sustavom naučenih lekcija uključujemo u programe pripreme za sljedeće misije/operacije. Naši rezultati u ovom segmentu obuke prepoznati su kako u RH tako i u drugim članicama NATO-a.

Jedan od imperativa u obuci jest stvaranje psihološke i fizičke sigurnosti ljudi. Stoga sam u obuku pojedinaca i postrojbi uveo dodatne programe za podizanje i održavanje psihofizičke spremnosti, te provođenje bojnih gađanja iz osobnog naoružanja u svim uvjetima. Uz to u programe obuke uključena je i obuka MEDEVAC timova i borbenih spasioaca, čime je omogućena izravna potpora u evakuaciji ranjenika i pružanju medicinske pomoći od zemalja partnera. Istodobno, našim ljudima omogućeno je dobivanje paljbene potpore u uvjetima ugroženosti u misiji i to uvođenjem snaga te postupaka za pozivanje bliske zračne potpore (CAS). U obuku smo ugradili i sveobuhvatne psihološke pripreme,

upoznavanje s načinom života, vjerom i običajima u zemljama u koje se upućuju. U provedbi ove obuke znatnu pomoć pružaju nam ustanove i organizacije izvan HKoV-a i OSRH-a kao što je Mešihat Islamske zajednice u RH.

Potrebno je istaknuti da će se ubuduće u obuci za međunarodne vojne misije/operacije primjenjivati novi modul, "Modul 4+8+12" s obzirom na zahtjeve i zadaće misije/operacije tj. obuka neće za sve misije/operacije trajati isto razdoblje nego će njezina dužina zavisiti od zadaće u misiji.

Koliko je pripadnika HKoV-a do sada steklo međunarodna iskustva sudjelujući u misijama i operacijama pod vodstvom UN-a, NATO-a ili EU-a?

NATO-ovu operaciju ISAF ukupno je prošlo 2135 pripadnika HKoV-a, od toga 28 žena. U mirovnim misijama UN-a, u ulozi vojnih promatrača - pojedinačno, HKoV je sudjelovao s ukupno 114 pripadnika, a od toga su sudionice misija bile četiri žene. U mirovnoj misiji UN-a - UNDOF HKoV je sudjelovao s ukupno 515 pripadnika, od toga je u misijama bilo 18 žena.

Posebno ističem da je među sudionicima navedenih misija znatan broj djelatnika koji su bili dva i više puta pa tako imamo 381 pripadnika koji su u misiji bili dva puta, 46 pripadnika koji su bili tri puta i osam pripadnika koji su bili četiri puta. Od navedenog broja 15 žena je dva i više puta sudjelovalo u misijama. Ovdje je riječ o specifičnim i deficitarnim djelatnostima i strukama i oni su iznimka, jer je moj cilj i vizija da svi pripadnici HKoV-a sudjeluju u međunarodnim misijama/operacijama.

Iako je pohvalno da se pripadnici HKoV-a dragovoljno javljaju za ponovno sudjelovanje

u MVO, prednost sudjelovanja imaju pripadnici koji se prvi put javljaju za misiju. Smatram da je osobno iskustvo tog tipa prijeko potreban uvjet za profesionalni razvoj modernog vojnika u svim vojskama svijeta, a posebno kada imamo u vidu netradicionalne vojne zadaće i oružane sukobe u kojima je dominantna visoka tehnologija koja zahtijeva specifična znanja. Naravno, mlade i manje iskusne pripadnike uvijek šaljemo u misije uz nazočnost iskusnih djelatnika, s iskustvom iz MVO-a ili Domovinskog rata.

Osim u misijama i operacijama HKoV je aktivan i u drugim međunarodnim aktivnostima. Koje biste izdvojili kao najvažnije?

Danas kao punopravna NATO članica RH pa tako i njezine Oružane snage, odnosno HKoV u području MVS-a, ponajprije djeluje kao etablirani vjerodostojan i kvalificiran partner koji svoja iskustva i znanja dijeli u suradnji sa zemljama regije (A-5). S obzirom na znatnu zastupljenost sastavnica HKoV-a u MVO-u, brojne su aktivnosti usmjerene na razvoj i jačanje sposobnosti, a sve u svrhu što bolje pripreme pojedinaca i postrojbi za upućivanje u područje operacija.

Sve do 2010. međunarodne vojne aktivnosti na godišnjoj razini dosežale su broj od oko 150 različitih oblika suradnje, obuke i zajedničkih vježbavanja s pripadnicima OS-a drugih zemalja.

Kao posljedica zapovijedenih i uvedenih antirecesijskih mjera broj planiranih aktivnosti MVS-a HKoV-a u 2010. je smanjen u odnosu na 2009. za 40 posto, ali je znatno povećan postotak realiziranih aktivnosti u odnosu na broj planiranih. Ukupno

NATO-ovu operaciju ISAF ukupno je prošlo 2135 pripadnika HKoV-a, od toga 28 žena. U mirovnim misijama UN-a, u ulozi vojnih promatrača - pojedinačno, HKoV je sudjelovao s ukupno 114 pripadnika, od toga su sudionice misija bile četiri žene. U mirovnoj misiji UN-a - UNDOF HKoV je sudjelovalo s ukupno 515 pripadnika, od toga je u misijama bilo 18 žena.

je provedeno više od stotinu aktivnosti BVS-a, MLVS-a i NATO-a.

Od trenutka ulaska u NATO-ov program Partnerstvo za mir, a posebice formalnim ulaskom u NATO savez, HKoV je znatno zastupljen u brojnim međunarodnim vojnim vježbama i obučnim aktivnostima. Spomenut ću samo najvažnije u kojima su se postrojbe i pripadnici HKoV-a potvrdili kao ravnopravan i pouzdan NATO partner: MVV Adriatic Philbex 04, Viking 05, Cooperative Longbow 06, Noble Midas 07, Adriatic Aurora 08, Bold Avanger 09, Cooperative Longbow 09.

Na temelju završne deklaracije Praškog samita NATO-a od 21. studenog 2002., Republika Hrvatska se početkom 2004. godine odlučila za sudjelovanje u projektu ustrojavanja NATO-ove multinacionalne VP postrojbe (Multinational Military Police Battalion – MNMPBATT), pritom nominirajući vod iz sastava Pukovnije VP-a. Tijekom 2008., 2009. i 2010. godine krenulo se korak bliže završetku projekta odnosno uspostavljanju multinacionalne postrojbe VP-a, koja je danas u postupku pridruživanja u Multinational Corps North East NATO snaga.

Posebice bih htio naglasiti iznimno uspješnu i kvalitetnu suradnju s OS-om SAD-a. Na godišnjoj razini kontinuirano provodimo zajednička uvježbavanja s NG Minnesota među kojima ističem vojne vježbe Guardex, Crominn i Norex. Kulminacija dosadašnje suradnje bit će MVV Immediate Response 2011 koja će se provesti od 6. do 18. lipnja na vojnom poligonu "E. Kvaternik" Slunj i u Simulacijskom središtu/ZOD "F. K. F." u Zagrebu. U vježbu će biti uključeno oko 1000 pripadnika OSRH-a, OS SAD-a, ali i predstavnici OS zemalja A-5 inicijative i Republike Srbije. Kruna dugogodišnje uspješne suradnje sa SAD-om u ostvarivanju zajedničkih ciljeva je naš zajednički OMLT u misiji ISAF u Afganistanu.

U proteklom razdoblju važno je istaknuti nekoliko područja u sklopu kojih su razvijene sposobnosti u skladu sa zahtijevanim NATO standardima, odnosno kojima se HKoV potvrdio kao vjerodostojan NATO partner. Tako smo u suradnji s NATO ACT-om kreirali i realizirali preduputne tečajeve za NATO KFOR timove za vezu i nadgledanje te tečajeve NATO C-IED/UXO postupke - Obuka obučavatelja. Također smo intenzivnom suradnjom s OS-om SAD-a i OS-om Kraljevine Danske u tečajevima



i kondicioniranju u potpunosti osposobili određen broj prednjih zračnih kontrolora iz sastava HKoV-a (Forward Air Controller) - instruktora po NATO standardu.

Jedna od aktivnosti u kojoj su kopnene snage OS-a također angažirane u najvećoj mjeri jest i pomoć civilnoj zajednici,

U tijeku su pripreme za sudjelovanje HKoV-a u Borbenoj skupine Europske unije tijekom druge polovice 2012. Vodeća nacija je SR Njemačka, a uz Hrvatsku sudjeluju OS Austrije, Češke, Makedonije i Irske. Očekivana brojčana veličina snaga HKoV-a je između 185 do 190 pripadnika.

osobito kad prirodne nepogode poprime veće razmjere. Koliko je takvih aktivnosti bilo u proteklom razdoblju?

U 2011. godini, na svu sreću, još nije bilo potrebe za takvim angažiranjem. Međutim, u 2010. godini snage HKoV-a angažirane su tri puta na poplavama ugroženim područjima i to na području Zaprešića, Turopolja, istočne Slavonije i Baranje, za što smo formirali ukupno 21 namjensku organizaciju (NOS) te angažirali oko 2800 ljudi, 140/v i 100 komada raznih inženjerskih sredstava. Osim u obrani od poplava snage HKoV se već dugi niz godina angažiraju i u aktivnostima pripreme zaštite od požara i gašenju

požara tijekom PP sezona (od 15. svibnja do 31. listopada). Za ove aktivnosti imamo ustrojena po dva temeljna i dva zamjenska NOS-a, koji će po potrebi biti premješteni, s ukupno 96 ljudi koji se angažiraju prema potrebama PP sezone. Istaknuo bih još jedan oblik pomoći civilnoj zajednici koji realiziramo od postanka HKoV-a, a to su inženjerski radovi. Samo u protekle dvije godine realizirali smo 43 zadaće među kojima je možda najistaknutija pomoć gradu Vukovaru u raščišćavanju i uklanjanju ruševina iz Domovinskog rata. Svim ovim oblicima vojno-civilne suradnje HKoV pridaje posebno značenje, što se i ogleda u njihovu broju kao i broju angažiranih djelatnika i ostvarenim rezultatima. Ovakve pomoći stanovništvu posebno su emotivne i tječaju da pružiš više, i kad tako činiš, onda ljudi to prepoznaju i cijene, a upravo to se događa kad je vojska na terenu

Koliko se trenutačna gospodarska situacija u zemlji odražava na proces modernizacije HKoV-a?

Imamo stručno i motivirano ljudstvo. Imamo naprednu i sofisticiranu tehniku, istina još uvijek ne u onoj mjeri koju želimo, ali planski pristupamo zamjeni i moderniziranju postojeće u sklopu financijskih sredstava koja su nam za to odobrena. Neki od važnijih projekata modernizacije koje provodimo su: opremanje HKoV-a pješačkim naoružanjem u NATO kalibru (5,56 x 45 mm), opremanje najsuvremenijim oklopnim transporterima (BOV Patria), opremanje sredstvima NBKO za osobnu i kolektivnu zaštitu snaga, opremanje inženjerskim građevinskim strojevima, strojevima i opremom za razminiranje te sredstvima za protueksplozijsku zaštitu, opremanje optoelektroničkim sredstvima nove generacije, razvoj sustava za upravljanje paljbom topništva i dr. Istaknuo bih pritom, da se većina projekata opremanja i modernizacije ostvaruje domaćim gospodarskim kapacitetima, čime oni na određen način imaju važnu ulogu pokretača nacionalnog gospodarstva, jer osim opremanja nacionalne vojske hrvatskim tvrtkama otvaraju mogućnosti plasmana istih sredstava i na inozemna tržišta. Među takvim projektima, za nas su posebno važni razvoj pješačkog naoružanja, posebno pištolja serije HS i jurišne puške VHS, te borbene zaštitne kacige, vojne odore, strojeva za razminiranje i svakako borbenih oklopnih vozila AMV 8x8 (Patria). ■



Gadafi je izgubio legitimitet i mora otići

Vojna je intervencija u Libiji dokaz da je Savez izvukao pouku iz događaja u Srebrenici, a u kojoj su zbog izostanka međunarodne intervencije istomišljenici ratnog zločinca Ratka Mladića masakrirali 8000 Muslimana, priopćeno je iz NATO-a potkraj prošlog tjedna. Prema riječima glasnogovornice



NATO-a Oane Lungescu, ono što se dogodilo u Srebrenici, a riječ je o najtežem zločinu u Europi nakon II. svjetskog rata, pokazuje koliko je važno zaštititi civile koje napadaju njihove vlasti. "Devedesetih su NATO-u bili potrebni mjeseci za donošenje odluke o intervenciji na Balkanu, a ove godine NATO-u je bilo potrebno samo nekoliko dana za pokretanje operacije Ujedinjeni zaštitnik kojom štitimo stanovništvo Libije", rekla je Lungescu. Što se situacije u Libiji tiče, NATO-ovi zrakoplovi u noćnom su napadu tijekom vikenda uništili stražarnice na zgradi Moamera Gadafija u Tripoliju, a zatim je NATO izveo i napad danju, što do sada nije bio slučaj. Time je pojačao pritisak na Gadafija da odstupi. "RAF-ovi Typhooni, zajedno s



drugim NATO-ovim avionima, srušili su stražarske kule uzduž zidova kompleksa Bab al-Azizije pukovnika Gadafija u središtu Tripolija", rekao je general-bojnik John Lorimer, glasnogovornik britanske vojske. Istaknuo je da je ta akcija poslala snažnu poruku vodstvu režima i onima koji sudjeluju u Gadafijevim napadima na civile, da ih visoki zidovi više ne skrivaju od libijskog naroda. Tijekom dnevnog napada gađano je skladište vozila 600 do 800 metara istočno od Gadafijeva tzv. šatorskog privatnog prostora, a koji nije dio glavnoga Gadafijeva kompleksa. Inače, kako je potkraj prošlog tjedna izjavio glavni zapovjednik operacije Ujedinjeni zaštitnik, general Charles Bouchard, snage pukovnika Moamera Gadafija koje još pokušavaju zauzeti Mistratu, na zapadu Libije, postavile su protupješačke mine oko toga grada. Prema izvješću kojim raspolaže NATO, riječ je o minskom polju postavljenom oko Mistrate, a kojim libijska vojska želi spriječiti kretanje stanovnika, bez obzira na međunarodne konvencije. Zbog stanja u Libiji prošlog je tjedna u Bruxellesu odlučeno da će francuski i britanski helikopteri biti poslani u akciju u Libiji, pod zapovjedništvo NATO-a čim budu spremni. "Ti će helikopteri djelovati u skladu s mandatom



i bit će poslani u akciju čim budu spremni", rekao je general Charles Bouchard. Iako se potkraj prošlog tjedna špekuliralo o mogućem prekidu vatre, to se nije dogodilo pa su tako snage odane libijskome čelniku Gadafiju gađale minobacačima pobunjenička uporišta u Mistrati. Naime, u medijima se pojavila informacija da je vlada libijskog vođe kontaktirala strane države predloživši im hitan prekid vatre, no druga strana sumnjičavo gleda na taj prijedlog ne vjerujući da bi se njime mogao postići kraj tromjesečnog sukoba. Isto tako najbogatije zemlje svijeta u skupini G8 poduprle su na dvodnevnom samitu u Deauvilleu pojačavanje pritiska na Bašara al-Asada i Moamera Gadafija

koji priječe širenje demokracije u arapskom svijetu. Gadafigu je također upućen poziv da što prije ode s vlasti i prekine nasilje. Tu su ideju poduprli i Rusi, a ponudili su i pomoć u pregovorima. Tako je na sastanku zamjenik ruskog ministra vanjskih poslova Sergej Rjabkov kazao da je zbog svojih djela pukovnik Gadafi izgubio legitimitet, te mora otići.

Rasmussen pozdravio uhićenje Mladića

Glavni je tajnik NATO-a Anders Fogh Rasmussen pozdravio je uhićenje Ratka Mladića. "Snažno pozdravljam vijest da je Ratko Mladić uhićen i da je njegovo izručenje u Den Haag u



tijeku. Vojni zapovjednik bosanskih Srba, general Ratko Mladić imao je ključnu ulogu u nekim najmračnijim epizodama balkanske i europske povijesti, uključujući opsadu Sarajeva i masakr tisuća bošnjačkih muškaraca i dječaka u Srebrenici 1995. godine», stoji u priopćenju glavnog tajnika Rasmussena. Istaknuo je i da je, gotovo 16 godina pošto je optužen za genocid i ostale ratne zločine, njegovo uhićenje konačno pružilo prigodu da pravda bude izvršena. Rasmussen je kazao je NATO bio jamac sigurnosti na Balkanu u velikom dijelu u protekla dva desetljeća te i danas vidimo veliki korak naprijed za cjelovitu, slobodnu i mirnu Europu. "Ostajemo odlučni pomoći cijeloj regiji na putu prema euroatlantskim integracijama", stoji u priopćenju glavnog tajnika. Osim Rasmussena, na vijest o uhićenju Ratka Mladića reagirala je i Bijela kuća iz koje su poručili da su Sjedinjene Države oduševljene što je srbijanska vlada uhitila Ratka Mladića, najtraženijeg optuženika za ratne zločine u Europi.

Posjet NATO-ovu centru u Tallinu

NATO-ov centar izvrsnosti za obranu od kibernetičkih napada te estonski ICT demo-centar, koji okuplja tvrtke iz područja informatičke i komunikacijske tehnologije, posje-



tio je tijekom svog prošlotjednog posjeta Estoniji hrvatski predsjednik Ivo Josipović. Riječ je o jednom od 12 centara izvrsnosti za razna područja, koji je s radom počeo 2006., a zapošljava informatičke stručnjake iz više europskih zemalja što održavaju specijalističke seminare, bave se razvojem softvera i metodama internetske zaštite, kao i pravnim aspektima zaštite od mogućih kibernetičkih napada u svijetu. U radu centra sudjeluju Estonija, Latvija, Litva, Njemačka, Mađarska, Italija, Slovačka i Španjolska, pridružuju se i nove zemlje, a i Hrvatskoj je ponuđeno da se pridruži.

Hrvatski sabor o misijama

Saborski zastupnici prihvatili su prijedlog odluke o sudjelovanju Oružanih snaga RH u mirovnoj operaciji NATO-a na Kosovu gdje će se broj vojnika povećati s 20 na 25 u 2011. i 2012. te o upućivanju dva pripadnika OSRH-a u zračnu



Foto HINA

bazu kod Bologne u sklopu mirovne operacije NATO-a "Unified protector". U Saboru se raspravljalo i o prijedlogu odluke o sudjelovanju OSRH-a na dužnostima u zapovjedništvima, stožerima i drugim tijelima NATO-a u mirovnim misijama i operacijama. Naime, trenutačno je na tim dužnostima 25 časnika, s tim da će se njihov broj, kako je utvrđeno planom ušteda u NATO-u, smanjiti na 17.

Ministar Božinović zahvalio je u ime Ministarstva obrane, ali i cjelokupne Vlade RH, slovačkom ministru i slovačkom političkom vodstvu na svesrdnoj potpori koju su davali Hrvatskoj na njezinu putu u članstvo NATO-a, kao i na potpori Hrvatskoj na njezinu putu ulaska u EU

Slovačka daje bezrezervnu potporu hrvatskom ulasku u EU



Snimio Josip KOPPI

Slovačka i dalje daje bezrezervnu potporu hrvatskom ulasku u EU, kao što je to činila i u slučaju ulaska Hrvatske u NATO. Ulaskom Hrvatske EU će dobiti na kvaliteti i sigurnosti svog prostora, rekao je ministar Galko

Ministar obrane Davor Božinović primio je 31. svibnja u službeni posjet izaslanstvo Ministarstva obrane Slovačke Republike. Nakon završetka sastanka ministri obrane RH i Slovačke, Božinović i Galko dali su izjave za medije.

Ministar Božinović izrazio je zadovoljstvo posjetom slovačkog ministra obrane istaknuvši da je današnji posjet nastavak dobrih odnosa između Republike Hrvatske i Slovačke te uspješnih kontakata između Oružanih snaga dviju zemalja. "Naši vojnici, između ostalog, surađuju u sklopu NATO-a i međunarodnih mirovnih misija, o čemu je bilo riječi na sastanku", rekao je ministar Božinović. Naglasio je da se razgovaralo i o međunarodnoj operaciji ISAF, o sigurnosnoj situaciji u Afganistanu, te o naporima koje hrvatski i slovački vojnici ulažu kako bi naš krajnji cilj, a to je predaja odgovornosti za sigurnosnu situaciju u Afganistanu, tamošnjim sigurnosnim snagama tekla što prije i u skladu s planovima. "Razgovarali smo i o daljnjoj obrambenoj suradnji te o suradnji na području vojne industrije dviju zemalja gdje postoji mogućnost njezina proširenja", rekao je ministar Božinović dodavši da Slovačka ima razvijenu vojnu industriju, dok je hrvatska industrija vojne opreme i naoružanja također u porastu. Ministar Božinović zahvalio je u ime Ministarstva obrane, ali i cjelokupne Vlade RH, slovačkom ministru i slovačkom političkom vodstvu na svesrdnoj potpori koju su davali Hrvatskoj na njezinu putu u članstvo NATO-a, kao i na potpori Hrvatskoj na njezinu putu ulaska u EU.

Ministar obrane Slovačke Republike L'ubomir Galko istaknuo da je ovaj susret nastavak dosadašnjih uspješnih odnosa dviju zemalja. "Slovačka i dalje daje bezrezervnu potporu hrvatskom ulasku u EU, kao što je to činila i u slučaju ulaska Hrvatske u NATO. Ulaskom Hrvatske EU će dobiti na kvaliteti i sigurnosti svog prostora", rekao je ministar Galko. Dodao je da je tijekom razgovora informirao hrvatskog kolegu o daljnjem angažiranju slovačkih oružanih snaga u misiji UNFICYP na Cipru gdje također Hrvatska ima svoje časnike. Bilo je riječi i o obrambenom proračunu dviju zemalja, kao i o obnovi zrakoplovne flote.

Na upit novinara kako komentira izjavu slovačkog ministra financija da su nadzvučni zrakoplovi preskupi i da bi ih trebalo prizemljiti, slovački je ministar obrane Galko rekao da je slovački ministar financija razmišljao o mogućnostima rješavanja pitanja nabave novih, nadzvučnih zrakoplova. "To je svakako pitanje proračuna i raspoloživih financijskih sredstava. Mi smo izradili prijedlog novog strateškog dokumenta", rekao je Galko te dodao da bi, po njegovom mišljenju, trebalo zadržati nadzvučne zrakoplove, no u konačnici to je pitanje odluke vlade i parlamenta Slovačke Republike. Naglasio je da će se u slučaju nedostatka financijskih sredstava, razmišljati o podjeli odgovornosti odnosno o mogućnosti zajedničkog nadzora zračnog sustava sa susjednim zemljama.

OJI



Snimio Tomislav BRANDT

Konferencija o energetskej sigurnosti

Ministar obrane Davor Božinović sudjelovao je 27. svibnja u zagrebačkom hotelu "Dubrovnik" na međunarodnoj konferenciji "Sigurnosne prijetnje u nastajanju: Perspektive za energetske sigurnost u jugoistočnoj Europi" (Emerging Security Challenges: Prospects for Energy Security in South-Eastern Europe). Riječ je o konferenciji koja se održala 26. i 27. svibnja u Zagrebu, u organizaciji Ministarstva obrane i Ministarstva vanjskih poslova i europskih integracija te uz suorganizaciju NATO-ove Uprave za nove sigurnosne izazove (Energy Security Section, Emerging Security Challenges Division).

Konferenciji je nazočio i zamjenik pomoćnika glavnog tajnika NATO-a za rastuće sigurnosne izazove Jamie Shea, koji je održao uvodno izlaganje. Sudionicima se konferenciji obratio ministar obrane Davor

Božinović koji je tom prigodom podsjetio na važnost dostupnosti energije i stabilnosti opskrbe te na potrebu promjene naših stavova i ponašanja u pogledu načina na koji trošimo energiju, jer tu leži znatan potencijal u poboljšanju energetske djelotvornosti u javnom, komercijalnom i privatnom području potrošnje energije. Govoreći o energetskej situaciji u regiji ministar Božinović je rekao da su sukobi i nestabilnosti u jugoistočnoj Europi oslabili mogućnosti rješavanja pitanja opskrbe energijom, te da je on, nakon godina zastoja, oprezniji optimist u pogledu mogućnosti za jačanje energetske sigurnosti u jugoistočnoj Europi, osiguravajući da zemlje regije udruže napore u jačanju poticajne klime za investitore i promicanje euroatlantskih integracija.

Osnovna je namjena konferencije raspraviti o rastućim sigurnosnim izazovi-

ma, posebno energetskej izazovima i njihovu utjecaju na sigurnost u globalnom smislu i u regionalnom kontekstu. Na konferenciji je sudjelovalo 76 predstavnika zemalja članica NATO-a i zemalja partnera NATO-a (članice Euro-atlantskog partnerskog vijeća, Mediteranskog dijaloga, Istanbulske inicijative za suradnju) te nacionalnih državnih tijela, kao i predstavnici iz područja jugoistočne Europe. U tri panela razmatrane su teme povezane s posljedicama i utjecajem energetske sigurnosti na sigurnosno okruženje, zatim razvoj i perspektiva za sigurnosni sektor; fosilna goriva, nekonvencionalni i obnovljivi izvori energije. Treći se panel bavio pristupom zemalja jugoistočne Europe prema energetskej sigurnosti; regionalne ugroze; mogućnost za multilateralnu suradnju.

Toma VLAŠIĆ

Sastanak ministara članica A5 inicijative

Državni tajnik Pjer Šimunović sudjelovalo je 27. svibnja u Budvi (Crna Gora) na ministarskom sastanku država članica Američko-jadranske povelje. Na sastanku su, uz izaslanstva Albanije, Bosne i Hercegovine, Crna Gore, Hrvatske, Makedonije i Sjedinjenih Američkih Država, bila i izaslanstva NATO-a, RACVIAC-a, Slovenije i Kosova.

Na sastanku se razgovaralo o euro-atlantskim integracijama - pri čemu se raspravljalo o napretku, iskustvima i izazovima članica Povelje na putu prema NATO članstvu. Razgovaralo se i o regionalnoj suradnji - s posebnim naglaskom na zajedničkom sudjelovanju u mirovnim misijama i operacijama. U tom je kontekstu posebno istaknuto zajedničko sudjelovanje u operaciji ISAF u Afganistanu te



planirani mentorski doprinos zemalja članica A5 u školi vojne policije Afganistanske nacionalne vojske pod hrvatskim vodstvom.

OJI

Obilježen Dan OSRH-a u misijama ISAF, UNDOF i KFOR



Misija ISAF



Pripadnici 17. HRVCON-a u međunarodnoj operaciji ISAF u Afganistanu, 6. HRVCON-a u mirovnoj misiji UNDOF na Golanskoj visoravni i 7. HRVCON-a u mirovnoj operaciji KFOR na Kosovu obilježili su 20. godišnjicu osnivanje Oružanih snaga RH, Dan OSRH-a i Dan HKoV-a.

Tom je prigodom održano postrojavanje pripadnika HRVCON-a u navedenim misijama te su pročitane prigodne čestitke i uručeni izvodi promaknutim i pohvaljenim pripadnicima.

Pripadnicima HRVCON-a u misijama ISAF, UNDOF i KFOR prigodno su se obratili i njihovi zapovjednici. Zapovjednik 17. HRVCON-a u misiji ISAF u Afganistanu, brigadir Blaž Beretin istaknuo je da uspjeh pripadnika OSRH-a koji su postigli u ovih 20 godina treba biti poticaj svim naraštajima hrvatskih vojnika. Zahvalio je svima koji su dali svoj

doprinos tome te bili jamac sigurne budućnosti Republike Hrvatske i svih njezinih građana.

U kampu Marmal svečanost je započela postrojavanjem pripadnika 17. HRVCON-a i prijavkom brigadiru Ivanu Jušiću kao nacionalnom predstavniku RC Northa.

Zapovjednik 6. HRVCON-a u mirovnoj misiji UNDOF na Golanskoj visoravni bojnik Denis Vuković istaknuo je da su pripadnici 6. HRVCON-a izvrsno obavili svoje zadaće koje su stavljene pred njih, dok je zapovjednik 7. HRVCON-a u mirovnoj operaciji KFOR na Kosovu satnik Tihomir Majerić u svom obraćanju naglasio stručnost pripadnika HRVCON-a u provedbi zadaća i besprijekornost na svim razinama u misiji.

U sklopu obilježavanja Dana OSRH-a, u misijama su služene i mise za poginule, umrle i nestale hrvatske branitelje u Domovinskom ratu.

OJI



Misija KFOR



Misija UNDOF

U povodu obilježavanja 20. godišnjice osnivanja Oružanih snaga RH, Dana OSRH-a i Dana Hrvatske kopnene vojske 26. je svibnja u vojarnama OS-a održan Dan otvorenih vrata

Dan otvorenih vrata u vojarnama OSRH-a

Dan otvorenih vrata u Hrvatskoj ratnoj mornarici započeo je polaganjem vijenaca i paljenjem svijeća izaslanstva HRM-a, na čelu sa zapovjednikom kontraadmiralom Antom Urličem, ispred spomen obilježja poginulim hrvatskim braniteljima u Domovinskom ratu na gradskom groblju u Splitu te na grobu prvog zapovjednika HRM-a, admirala flote Svete Letice Barbe.

Potom je na sidrištu pomorske baze Lora uslijedilo postrojavanje djelatnika ustrojbenih cjelina HRM-a i Hrvatskog vojnog učilišta "Petar Zrinski". Tom su prigodom dodijeljena promaknuća i uručene pohvale i nagrade časnicima i dočasnicima HRM-a.

U sklopu Dana otvorenih vrata u pomorskoj bazi Lora posjetiteljima je predstavljen tehničko-taktički zbor Hrvat-



ske ratne mornarice. Tako su posjetitelji mogli razgledati brodove Flotile HRM-a, brodove Obalne straže RH, mobilni obalni lanser, vozilo veze bojne Obalne službe motrenja i obavješćivanja te torpeda Mk-6 i ronilačku opremu Središta za obuku HRM-a.

Dan otvorenih vrata održan je i u zrakoplovnim bazama Hrvatskog ratnog zrakoplovstva i protuzračne obrane. U 91. zb HRZ-a i PZO-a, u vojarni "Pleso" posjetiteljima je uz stručno vodstvo pilota i tehničara omogućeno razgledavanje aviona An-32B, MiG-21, helikoptera Mi-171Sh te opreme i tehnike kojom raspolaže 91. zrakoplovna baza. Također, u 93. zrakoplovnoj bazi HRZ-a i PZO-a, posjetitelji su u vojarni "Zemunik" razgledali izloženu



tehniku i sredstva iz sastava 93. zb: Zlin 242 L, Pilatus PC-9 M, Bell 206 B Jet Ranger III, MI-8 T, Airtractor AT 802 A i Canadair CL 415.

U vojarni "Bosut" u Vinkovcima u sklopu Dana otvorenih vrata održano je svečano postrojavanje Gardijske oklopno-mehanizirane brigade HKoV-a. Tom su prigodom uručena promaknuća te pohvale i nagrade pripadnicima postrojbe. Služena je i misa na otvorenom koju je predvodio mons. Tadija Pranjić. U vremenu od 10.00 do 15.00 sati i izložen je taktičko-tehnički zbor naoružanja, borbeno opreme Gardijske oklopno-mehanizirane brigade koji su u velikom broju posjetila djeca vrtićkog i osnovnoškolskog uzrasta te velik broj roditelja s djecom. Posjetitelji su imali priliku razgledati unutrašnjost tenka M-84 i ostalih oklopnih i borbenih vozila. Tom prigodom organizirana je prijateljska malonogometna utakmica između djelatnika Vukovarsko-srijemske županije i Zapovjedništva Gardijske oklopno-mehanizirane brigade.

A u vojarni u Požegi brojni gosti i posjetitelji imali su priliku razgledati strukovne kabinete za izobrazbu vojnika, dočasnika i časnika Središta za obuku i doktrinu logistike te novu spomen-sobu 123. brigade u kojoj se nalazi kolekcija pješačkog naoružanja iz Domovinskog rata.

Položeni su i vijenci na spomen obilježju poginulim hrvatskim braniteljima iz Domovinskoga rata, služena je misa u vojnoj kapelici svetog Ivana Krstitelja u požeškoj vojarni, koju je predvodio vojni kapelan Željko Volarić te je održano svečano postrojavanje pripadnika OSRH-a. OJI



Prošlo je više od godinu dana od prvog leta ruskog lovca 5. generacije T-50 razvijenog unutar projekta PAK FA

NASTAVAK RAZVOJA RUSKOG LOVCA PETE GENERACIJE T-50 PAK FA

Da se podsjetimo, 29. siječnja 2010. u sibirskom gradu Komsomolsk na Amuru s uzletno-sletne staze tvrtke KnAAPO, ruski lovac PAK FA T-50-1 je izveo svoj prvi let. Let je trajao 47 minuta, a avionom je upravljao Sergej Bogdan, glavni probni pilot tvrtke Suhoj.

Taj dan ruski su mediji prenijeli ovu vijest. Ruski avion 5. generacije, već popularno nazvan Nevidimka zbog radarske nevidljivosti, u trenutku vidi cijeli svijet!

Ispitivanje aviona T-50 PAK FA nakon prvog leta

Završno ispitivanje kinematičkih i dinamičkih karakteristika aviona obuhvaćalo je brzo rulanje i zaletavanje te je provedeno u prosincu 2009. u Komsomolsku na Amuru. Za ovo ispitivanje je poslužila neleteća inačica oznake T-50-KNS.

Nakon obavljenog prvog leta inačica T-50-1 obojena je u prepoznatljivu

shemu tzv. trobojni splinter uzorak sastavljen od svijetle i tamnosive i bijele boje. Dosadašnja nacionalna oznaka crvena zvijezda je stilski promijenjena i na T-50-1 je iscrtana zvijezda s crvenom konturom. Brojčana oznaka aviona je 51, tj. po ruskom načinu označavanja - bort 51, plavi. Sljedeći let ovaj avion izvodi 12. veljače 2010. kao dio ispitivanja od šest letova koje završava 26. ožujka te godine. Nakon toga 8. travnja T-50-1 se rastavlja i zajedno s inačicom T-50-KNS je prebačen transporterom An-124 u Institut za ispitivanje aviona u letu (LII) u Žukovski pokraj Moskve. Nakon ponovnog sastavljanja, 29. travnja izvodi prvi let u Žukovskom, ukupno sedmi.

Daljnji letovi su uslijedili 14. i 25. svibnja te 3. lipnja 2010. Prema riječima Mihaila Pogosjana, generalnog direktora tvrtke Suhoj, na međunarodnoj izložbi zrakoplovne tehnike Farnborough 2010., istaknuto je da ispitivanja

aviona u letu mogu doseći i do 2000 letova tijekom kojih se podešavaju i prilagođavaju razni parametri povezani s mehanikom leta i sustavom upravljanja avionom.

Prvobitni je cilj letnih ispitivanja dobiti aerodinamičnu djelotvornu, stabilnu i manevarbinu platformu nakon čega se može početi s ispitivanjem funkcionalnosti i pouzdanosti ugrađenih uređaja i sustava. Drugim riječima, nema smisla ispitivati rad radara u letu na platformi, tj. avionu, koji nije aerodinamički do kraja ispitivan. Stoga, svi dosadašnji letovi aviona T-50-1, kao i inačice T-50-KNS, se provode u svrhu ispitivanja aerodinamičkih karakteristika aviona na zemlji i u letu, stabilnosti, upravljivosti i čvrstoće konstrukcije.

Za odvojeno ispitivanje pojedinih uređaja i agregata koji se ugrađuju u T-50 poslužili su avioni-leteći laboratoriji (Letajušćaja Laboratorija - LL) Su-27M, oznaka 708 i 710. Za pojedina ispi-

vanja rabio se tehnološki demonstrator S-37 Berkut. Ovakvim se pristupom povećava sigurnost i minimiziraju rizici ispitivanja pojedinih sustava.

Dana 17. lipnja 2010. uslijedio je vrlo važan događaj od prvog leta T-50 PAF FA. Toga je dana avion T-50-1 u zrakoplovnom ispitnom središtu u gradu Žukovski pokraj Moskve, prikazan premijeru Ruske Federacije Vladimiru Putinu. Nakon demonstracije aviona na zemlji, uslijedio je četverominutni letački program (za T-50-1 to je bio 16. let) tijekom kojeg je probni pilot Sergej Bogdan pokazao manevarske sposobnosti novog aviona. Pripreme za ovaj događaj koje su obuhvatile pet prethodnih letova jasno dokazuju koliko je prva demonstracija ruskog aviona 5. generacije premijeru Putinu i ostalim visokim uzvanicima bila važna.

Duža stanka u ispitivanju aviona u letu uslijedila je u ljetnom razdoblju i to od polovice srpnja do kraja kolovoza zbog velikih požara u okolici Moskve. Potkraj kolovoza T-50-1 se ponovno vraća u zrak u Žukovskom, kada se provode intenzivne pripreme za demonstraciju aviona izaslanstvu indijske tvrtke Hindustan Aeronautics Ltd. (HAL) i indijskom ministarstvu obrane koja se održala 31. kolovoza 2010. Do kraja studenog prošle godine, T-50-1 je izveo ukupno 40 letova.

Aerodinamična i konstrukcijska obilježja aviona T-50

Nakon objave prvog leta i prvih fotografija T-50 započelo se s raznim nagađanjima o njegovim tehničkim i taktičkim obilježjima. Do danas je objavljeno podosta materijala koji opisuje T-50, ali u njihovo proučavanje i prosuđivanje treba zakoračiti s određenim predznajem i dozom opreza.

Kao što je isticano odmah nakon objavljivanja prvih fotografija, T-50 oblikom nije nastavak razvoja aviona iz obitelji Su-27. Naime, brojni stručnjaci su predviđali da će budući PAK FA imati aerodinamičnu konfiguraciju kao i Su-27 s dodanim obilježjima lovačkog aviona pete generacije. Ovakav zaklju-

čak i ne čudi ako se uzme u obzir ruska filozofija projektiranja lovačkih aviona koja podrazumijeva poboljšanje i zadržavanje visokih manevarskih karakteristika. Iznenadjenje je u daljnjem napretku ruskih zrakoplovnih aerodinamičara ugradnja obilježja lovca 5. generacije na PAK FA. Tako je T-50 u potpunosti uspješno izveden po pravilima pete generacije, tj. po načelu 3S (stealth, supermanevarbilnost i superkrstarenje).

Po vanjskim vidljivim obilježjima, na T-50 su motori AL-41F1 (Saturn 117) smješteni na međuosnoj udaljenosti većoj od iste na Su-27 i njegovim inačicama. Ovi motori se odlikuju potiskom od 15 tona svaki i prema predviđanjima bit će pogonska skupina za T-50 do 2020. godine. Nakon toga na avione bi se trebao početi ugrađivati novi motor potiska 18 tona. Zbog svojih velikih dimenzija u odnosu na cijeli avion, motori su njegov najupečatljiviji dio. Prema dosadašnjim rezultatima ispitivanja, T-50 bez problema postiže režim superkrstarenja i brzinu 1,3 M, a ono što se posebno ističe jest činjenica da je avion sposoban

u istom režimu uspješno izvoditi manevre i voditi zračnu borbu.

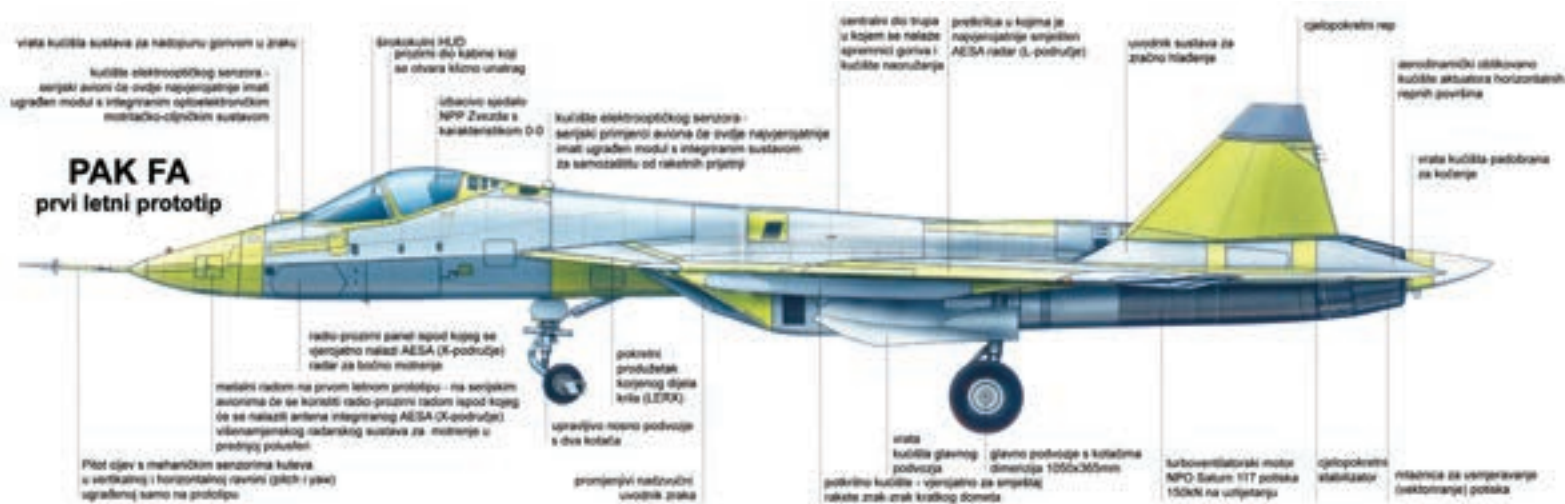
Ova karakteristike jasno upućuju na ispunjavanje posebnih aerodinamičnih zahtjeva. Zračna borba u nadzvučnom području brzina zahtijeva elektroničke i senzorske sustave koji moraju u što kraćem vremenu pouzdano detektirati i selektirati prijetnje i predložiti pilotu određeni taktički postupak. Motori na T-50 su opremljeni jednakim vektorskim mlaznicama kao na Su-30MKI koje se pomiču u jednoj geometrijskoj ravnini (gore-dole). No prilikom pomicanja mlaznica dolazi i do pomicanja ravnine hvatišta potisne sile koja s istom tvori pravi kut, te se mlaznice pomiču po konturi slova V čime se omogućuje upravljanje u svim smjerovima. Upravljanje svim upravljačkim površinama i mlaznicama motora odvija se preko digitalnog sustava upravljanja letom KSU-50 (Kompleksnaya Sistema Upravleniya).

T-50 pripada lovačkim avionima srednje klase. Po dimenzijama se nalazi između MiG-29 i Su-27 s maksimalnom uzletnom masom od 20 do 22 tone.



Foto: Sergej Krivčkov

Na donjem dijelu trupa T-50-1 vidljivi su otvori dvaju spremišta naoružanja. Prema objavljenim podacima, PAK FA T-50-1 ima do deset podvjesnih točaka za nošenje naoružanja u trupu



Konture kućišta motora započinju na nosnom dijelu trupa iza kabine i kontinuirano završavaju sa samim motorima, tvoreći glatku površinu složene geometrije tijela aviona. Veća udaljenost motora bila je nužna zbog konstrukcijske izvedbe unutarnjih spremišta naoružanja.

Avion T-50 ima trapezni oblik krila s pozitivnim kutom strijele prednjeg brida od 48° i negativnim kutom izlaznog brida od -10°. Krilo je integrirano u središnji dio trupa tvoreći zajedničku uzgonsku površinu. Vrhovi krila su *odsječeni* i završavaju ravnom crtom. Trup ima glatku površinu, ali je izveden od malih površinskih elemenata postavljenih pod različitim kutovima. Da bi se još pridonijelo nevidljivosti, serijski primjerci će se premazivati posebnim premazima za upijanje energije elektromagnetskog snopa. Prema riječima glavnog konstruktora T-50 Aleksandra Davidenka, na PAK FA je radarska refleksna površina (RCS) smanjena više desetaka puta u odnosu na avione prethodne generacije, što povećava preživljavanje avion za 40 posto. Na avionu Su-27 RCS iznosi 12m², na Raptoru 0,3-0,4m², dok su za T-50 ruska predviđanja da isti parametar neće biti veći od 0,3m².

Geometrija krila obuhvaća par međusobno odvojenih flaperona (upravljačka površina koja ujedinjuje zakrilca i krilca) i pretkrilca. Na svom izlaznom bridu krilo je stopljeno s horizontalnim stabilizatori-

ma. Ovakva aerodinamična izvedba krila i stabilizatora integrirana u široki trup tvori kontinuiranu glatku površinu koja se jednostavno prilagođava svim letnim režimima. Najupečatljiviji detalj integrirane aerodinamične konfiguracije T-50 su produženja korijenog dijela krila koji završavaju velikim pokretnim pretkrilcima na izlaznom bridu te koji su s krilom spojeni elastičnom vezom. Ovdje je korektnije reći izraze pretkrilce, krilce ili općenito pokretni dio produžetka korijenskog dijela krila, nego kanard. Istim se površinama pomiče središte potiska naprijed, povećavajući pritom statičku nestabilnost, što je posebno bitno u nadzvučnim režimima leta kada se središte potiska prirodno pomiče unazad i kada avion postaje previše stabilan, tj. sa smanjenim manevarskim sposobnostima.

Iznos statičke nestabilnosti T-50 je 10-12 posto. Za usporedbu, Su-27M ima statičku nestabilnost 5-6 posto, dok je Su-27 statički neutralan. Upravo zahvaljujući velikom iznosu statičke nestabilnosti, koja je veća od svih dosadašnjih ruskih lovačkih aviona, T-50 je sposoban izvoditi manevre u nadzvučnim režimima bolje nego ijedan prethodnik.

Površina vertikalnih stabilizatora je znatno smanjena te su izvedeni od jednog elementa kao cjelopokretni i po obliku su slični krilu. U odnosu na trup postavljeni su pod kutom od 26°. Konstruktivna izvedba vertikalnog repa u skladu je sa zahtjevima stealth odlika

aviona. Stealth rješenja su vidljiva i u primjeni na vratima podvožja, vratima unutarnjeg spremišta naoružanja i ostalim tehnološkim otvorima koja su izvedena sa zubastim rubom, tzv. stealth-tooth. Doprinos radarskoj nevidljivosti daju i uporabljeni materijali pa je tako maseni udio kompozitnih materijala u konstrukciji T-50 70 posto. Prema predviđanjima ruskih stručnjaka, radarski odraz T-50 će biti 40 puta manji u odnosu na Su-35.

Naoružanje T-50

Najvažnije rješenje na T-50 koje pridonosi smanjenju RCS-a su unutarnja spremišta naoružanja. Konfigurirani u međusobnom tandem rasporedu između uvodnika zraka i motora, širine 1,0 m i duljine 4,6 m, zauzimaju ukupnu duljinu trbušnog dijela trupa aviona. Oba spremišta su predviđena za projektele zrak-zrak srednjeg i dugog dometa i precizno navođeno naoružanje zrak-zemlja. Projektili se unutar spremišta montiraju na univerzalne nosače-katapulte UVKU (Unifitsirovannoye Vutrifuzelazhnoye Katapultnoye Ustroystvo), a već postoje modificirane inačice projektila manjih dimenzija i sa sklopivim krilima da bi se uspješno nosile u T-50. Tako je tvrtka Raduga "minijaturizirala" svoj poznati proturadarski projektil Kh-58, te nova inačica koja se počinje proizvoditi ove godine nosi oznaku Kh-58UshK. Od ostalog taktičkog naoružanja zrak-zemlja treba

istaknuti navođene bombe KAB-500S, KAB-500M i UAB-250, moderniziranu proturadarsku raketu Kh-31PM, protubrodski projektili Kh-35U i Kh-59MK te precizni navođeni projektil Kh-59M2 koji se lansira s udaljenosti (stand-off).

Projektili za blisku zračnu borbu se ne bi mogli smjestiti u unutarnja trupna spremišta jer bi u tom slučaju stijenke spremišta onemogućavale zahvat mete i aktiviranje tragača u glavi rakete. Teoretski, rakete kratkog dometa se mogu lansirati naslijepo, navoditi ih autopilotom na temelju prethodne detekcije cilja, a onda u letu zahvatiti cilj. No u praksi je ovakav scenarij malo vjerojatan zbog blizine aviona u dinamičnoj zračnoj borbi i manjka vremena, koji u konačnici rezultiraju visokom vjerojatnosti nepogađanja cilja. Stoga se na T-50 rabe bočni potkrilni unutarnji lanseri, tzv. quick-bays ili na ruski *bystry otsek*.

Klasična lovačka konfiguracija naoružanja T-50 sastojala bi se od četiri rakete srednjeg dometa K-77M i dvije kratkog dometa K-74M2.

U sva spremišta naoružanja se također mogu ugraditi spremnici s dodatnom količinom goriva. Naoružanje se na T-50 može nositi i pod krilima (po

dva nosača na svakom krilu), no u tom slučaju se, naravno, znatno narušavaju njegove stealth odlike.

Avionika i fuzija senzora na T-50

Taktička namjena T-50 bit će borba protiv svih vrsta ciljeva na kopnu, moru i u zraku s bilo kojeg položaja aviona. U kombinaciji sa snažnom pogonskom skupinom, radarskom nevidljivosti, naoružanjem i visokim manevarskim sposobnostima, do izražaja posebno dolaze radarski, elektrooptički i ostali sustavi avionike koji će se ugraditi u T-50. Prema predviđanjima i najavama, T-50 će posjedovati avioniku i fuziju senzorskih uređaja kao ni jedan ruski avion do sada i na ovom području će biti dodatna novina. Tako se ističe mogućnost ostvarivanja zaštićene razmjene taktičkih podataka (podatkovna veza) s drugim zrakoplovima ili zemaljskim zapovjednim središtima. Posebno se naglašava i mogućnost uvezivanja aviona u scenarij mrežnog ratovanja, kojem Rusija u posljednje vrijeme pridaje veliku pozornost.

Osnovni će sustav paketa avionike T-50 biti njegov radar Sh121 koji će imati pet antena na avionu i jednu

dodatnu milimetarskog (Ka-područje) radara smještenog u podvjesnom spremniku. Prednja hemisfera bit će pokrivena antenom u X-području (centimetarska valna duljina), dvije manje (također u X-području) bit će smještene bočno u odnosu na prednju antenu, te dvije antene u L-području (decimetarska valna duljina) smještene u produljenju korijenog dijela krila. Do sada su napravljena tri primjerka radara Sh121 koja su u fazama laboratorijskih ispitivanja u institutu Tihomirov NIIP. Dva od njih će tijekom ove ili sljedeće godine, zajedno s ostalom avionikom, biti ugrađeni na prototipove T-50-3 i T-50-4. Nije detaljno poznata arhitektura elektrooptičkog (EO) sustava Atoll, ali se može zaključiti da se on sastoji od senzora u malom kućištu ispred kabine, senzora za gornju hemisferu iza kabine te senzora za donju hemisferu na trbušnom dijelu aviona. Njihova je namjena pretraživanje prostora oko aviona. Razvija se i novi ciljnik za pilotsku kacigu.

Sustavi za vlastitu obranu na T-50 uključuju umreženi rad radara Sh121 i EO sustava Atoll koji će se dodatno poboljšati ugradnjom četiriju laserskih senzora koji će pokrivati 360° po azi-

Foto: Sergej Krivčikov



Elegantna silueta Nevidimke obećava izvanredne manevarske sposobnosti po filozofiji ruskih aerodinamičara "looks good, flies good". Za razliku od vrata prednjeg podvozja koja su izvedena s pilastim rubovima zbog poboljšanja stealth osobina, vrata glavnog podvozja su vjerojatno improvizirana ili "posuđena" sa standardnih inačica Su-27/30

mutu. Elektronički sustav za ometanje je ugrađen u radar Sh121 i povezan s lanserom radarskih i toplinskih mamaca UV-50, kao i sa sustavom za stvaranje elektroničkih protumjera (ECM). Kabina T-50 se neznatno razlikuje od iste na Su-35 i sastoji se od središnjeg panela na kojem se nalaze dva 380-mm prikaznika te tri manje konzole raspoređene u kabini. Zapravo jedina razlika leži u drukčijem HUD prikazniku jer je na T-50 ugrađen najnoviji širokokutni ShKAI-5 prikaznik. Tvrtka NPP Zvezda razvila je potpuno novo pilotsko sjedište za T-50 pod oznakom K-36D-5. Ta je tvrtka razvila i novi sustav za upravljanje i distribuciju kisika SOZhE-50 koji povezuje g-sustav, letačko odijelo i pilotsku kacigu. Piloti T-50 će rabiti novu kacigu ZSh10 koja je lakša, jeftinija i otpornija od dosadašnjih.

Partnerstvo

Prema definiranim planovima, tijekom tvorničkih ispitivanja prototipskih inačica T-50 PAK FA će se nastaviti do 2012.

godine u Žukovskom i ispitnom središtu ministarstva obrane u Aktubinsku. Ruski zrakoplovni stručnjaci ističu da je ruska vojna zrakoplovna scena pojavom T-50 dobila avion pete generacije koji je po djelotvornosti tri puta bolji od aviona prethodne generacije. Isto tako, ističe se da će PAK FA biti znatno skuplji od borbenih aviona četvrte generacije (poglavito zbog složenih novougrađenih sustava), ali zbog izvozne inačice i transfera posljednjih zrakoplovnih tehnologija bit će znatno jeftiniji od suparnika.

U lipnju prošle godine tijekom predstavljanja PAK FA premijeru Putinu, prvi zamjenik ministra obrane Ruske Federacije za nabavu naoružanja i vojne opreme, Vladimir Popovkin, je izjavio da je planirana nabava početne serije od šest do deset aviona tijekom 2013. godine. Ovi avioni bi bili namijenjeni ispitivanjima u operativnim uvjetima u sklopu ruskih zračnih snaga, tj. u središtu za borbenu obuku i konverziju u Lipetsku. Isti dužnosnik navodi da će nabava aviona za operativnu uporabu

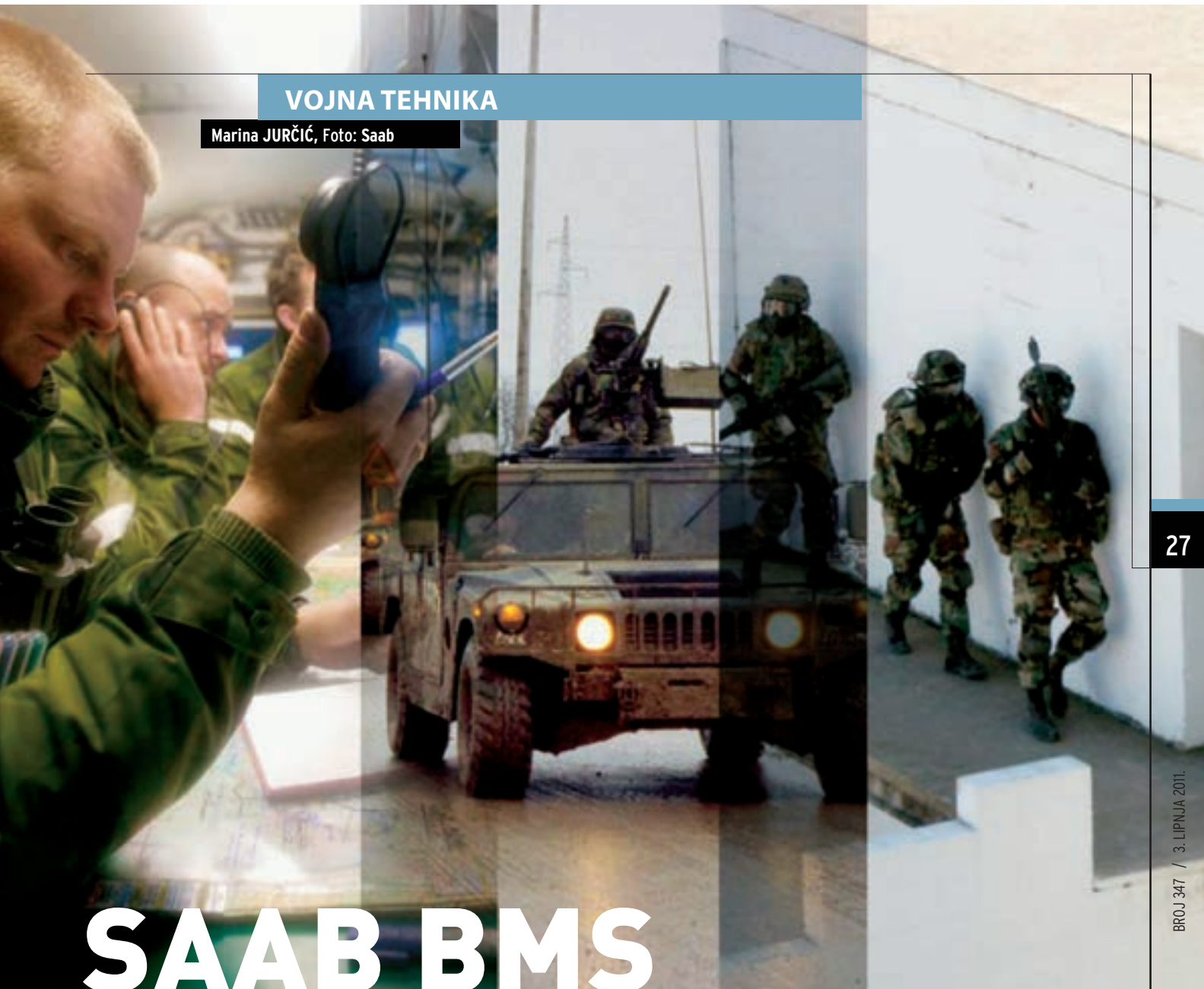
započeti 2016. te da, prema planovima ruskih zračnih snaga, postoji zahtjev za 60 do 100 komada T-50 s rokom dostave do 2020. godine. Zapovjednik ruskih zračnih snaga general-pukovnik Aleksander Zelin nedavno je istaknuo da se, prema Nacionalnom planu opremanja naoružanjem i vojnom opremom zračnih snaga do 2020. godine, planira nabaviti više od 60 aviona T-50. Razlog za ozbiljnim shvaćanjem ovih izjava leži i u činjenici da projekt PAK FA ne kasni te da postoje dugoročno planirana i zajamčena financijska sredstva.

U pogledu suradnje na razvoju T-50 zanimanje su još prije 10 godina pokazali Indijci. Posljednji sporazum između indijskog HAL-a, Suhoja i Rosoboronexporta potpisan je 21. prosinca 2010. u New Delhiju, a odnosi se na zajednički budući razvoj višenamjenskog borbenog aviona. Prema indijskom pristupu, T-50 je tehnološki demonstrator, a prema izloženim maketama vidljivo je da će se indijski lovac 5. generacije donekle razlikovati od aktualnog T-50. ■

Vidljivi su i klasični rešetkasti otvori na donjem dijelu uvodnika kojima se osigurava kontinuirana zračna struja u svim režimima leta, ali istodobno narušavaju i stelažne osobine te se očekuje dodatno "dotjerivanje" konačnog izgleda uvodnika. Razni osjetnici (senzori) u okolini prednjeg dijela trupa će vjerojatno nakon telemetrijskih ispitivanja biti uklonjeni ili "maskirani" da bi se postigla što manja radarska refleksna površina Nevidimke



Foto: Suhoj



SAAB BMS

Saab Battlefield Management System je zasnovan na Safiru, *open source* softverskoj arhitekturi za C4I i dostavljen švedskim oružanim snagama. Sustav svim korisnicima pruža zajedničku operativnu sliku i podupire komunikaciju i donošenje odluke. Ima četiri različita pogleda za korisnika: pogled zasnovan na kartama, 3D pogled, asocijacijski pogled i vremenski pogled

Naučene lekcije su pokazale da pouzdan BMS sustav mora biti izgrađen na koherentnom sustavu dizajniranom s konfiguracijskim sposobnostima, a koje zadovoljavaju potrebe svih taktičkih razina - od individualnih vojnika do vozila i zapovjednika. Riječ je, dakle, o jednom koherentnom sustavu s tri standardizirane konfiguracije sagrađenom za operacije u realnom vremenu. Sustav je sagrađen s decentraliziranom arhitekturom koja omogućava gubitak

pojedinih sustava ili vozila bez gubitka funkcionalnosti; riječ je, dakle, o redundantnom sustavu. Zasnovan je na COTS-u (*Commercial Off-The-Shelf*); to je MOTS (*Military Off-The-Shelf*) koji pruža širok raspon unaprijed pripremljenih funkcija uključujući i potpune usluge funkcionalnih područja za planiranje, situaciju, logistiku, inženjeriju i paljbenu potporu.

Osnovne karakteristike SAAB BMS sustava su: potpora donošenju od-

luke na temelju uloga (slanje poruka i distribucija zapovijedi se temelje na ulogama, a ne na osobama ili instalacijama), jedna baza podataka s brojnim razinama pristupa (filtriranje informacija služi kao zaštita protiv preopterećenja informacijama), konfiguracija sustava kroz osnovne podatke (svakodnevno se prilagođavaju da bi odgovarali operativnim zahtjevima), djelotvorna potpora komunikacije (potpuni nadzor operatera), decen-



Prikupljanje informacija senzorima

tralizirana arhitektura (redundantni sustav).

Tri standardne konfiguracije sustava su: Tracker, Integrator i Net Commander.

Tracker

Tracker je ručni uređaj koji svakom pojedinom iskranom vojniku pruža informacijske i komunikacijske alate koje trebaju za svoje zadaće. Vojnici su najizdvojeniji dio mreže, što znači da primaju informacije i da ih proslijeđuju drugima. Tracker konfiguracija je sustav koji se sastoji od jednog samostalnog računala koje podupire funkcionalnosti kao što su: praćenje prijateljskih snaga (jedinica ima stalne informacije dobivene sa senzora koje pokazuju položaje

prijateljskih snaga te kretanje neprijatelja), slanje taktičkih poruka (e-mail tip komunikacije koji je neovisan o lokaciji i naslovljen na određenu ulogu ili osobu na mreži; moguće je slanje unaprijed definiranih poruka poput "obavijesti", "pali vojnik" i sl.; također je moguć prijam unaprijed definiranih poruka kao što su to npr. nove točke na putu) i alarmi i obavijesti.

Ove funkcije su posebno prikladne za specijalne postrojbe i slične jedinice koje djeluju na najizdvojenijim dijelovima bojišnice.

Ovaj uređaj omogućava uspješniju izvedbu i usklađenije djelovanje, čime se postiže veća operativna sigurnost. Tracker omogućava svjesnost situacije do najniže taktičke razine tj. do individualnog vojnika, što omogućava prijenos zajedničke operativne slike duž cijele jedinice. Uza sve navedeno, postiže se naravno i financijska ušteda jer se znatno smanjuje rizik od kolateralne štete.

Integrator

Integrator je standardna konfiguracija koja podupire sve funkcionalnosti Trackera te još senzorske i brojne operativne sposobnosti poput potpore, donošenju odluke i podupiranja više operatera. Sastoji se od servera

i povezanih radnih stanica, a može biti dizajniran kako za stalne tako i za pokretne jedinice. Standardna inačica za vozila se sastoji od jednog računala i pet radnih stanica. Sustav može biti i na samo jednom zasebnom računalu. Integrator podupire taktičke jedinice s funkcionalnostima različitih zadaća, a može biti integriran u vozila te s oružjem i senzorima. To je BMS konfiguracija dizajnirana za integraciju u vozilo i izvedbu raznih uloga; to je rješenje koje podupire agilnije, sigurnije i koordinirane operacije. S obzirom na to da je komunikacijski koncentrador, Integrator spaja UHF sustave s višim razinama zapovijedanja. Sustav je zasnovan na ulogama; operateru je dodijeljena jedna ili više uloga. Bilo koji operater prijavljen za određenu ulogu primit će informacije naslovljene na tu ulogu. Rješenje zasnovano na ulogama definira kojim uslugama operater ima pristup, kakva grafička konfiguracija mu se nudi i koje izvještaje i misije može stvarati. Dostupne opcije ovise o ulozi operatera, dok ciljani objekt određuje zapovjednik.

Sustav pruža mogućnost višestrukih uloga, dajući pritom operaterima mogućnost izmjene uloga bez potrebe rekonfiguracije sustava. Postoji i funkcija paljbene potpore koja poboljšava



Tracker

preciznost i smanjuje vrijeme između zahtjeva za potporom i udara. Integrator se rabi za planiranje i koordinaciju operacije uključujući i oklopljena vozila i iskracane vojnike. Dodatne funkcionalnosti su: funkcije zasnovane na ulogama, HMI zasnovan na ulogama, filtriranje informacija, planovi i zapovijedi, sučelja senzora i vozila, ugrađeno obučavanje, taktička navigacija i potpora paljbom.

Net Commander

Ovo je fleksibilna višeslojna konfiguracija za zapovjedništvo, koja proširuje funkcionalnosti konfiguracije Integratora u obliku potpore naprednog planiranja misije, raščlambe nakon djelovanja, spajanja s nadređenim zapovjedništvom, interoperabilnosti, menadžmenta misije, mreže i menadžmenta informacija, potporu donošenju odluke, interakcije s koalicijskim snagama, logistikom te C2IS. Također podupire višечvorne konfiguracije jednog servera i brojnih radnih stanica. To je potpun BMS dizajniran za potrebe zapovjedništva za planiranje vojnih operacija od ratnih do humanitarnih te za nadzor podređenih postrojbi. Net Commander pruža funkcije za spajanje s višim zapovjedništvom i interakciju s koalicijskim snagama tj. omogućava multinacionalnu



Prikaz sučelja Integratora

međupovezanost združenih snaga kako na semantičkoj i kognitivnoj tako i na fizičkoj razini.

Ugrađena funkcionalnost AAR (*after action review*) tj. raščlamba nakon djelovanja pruža mogućnost učenja iz naučenih lekcija; svi događaji koji prolaze kroz sustav se snimaju i čuvaju za kasniju razradu. AAR način rada uključuje funkcije za paralelno višestruko snimanje, distribuirani odgovor i upravljanje snimkama.

Net Commander je zaokruženo BMS rješenje za potrebe zapovjednika na terenu, sa sljedećim dodanim funkcio-

nalnostima: menadžment misije, menadžment mreže, menadžment informacijama, potporu donošenju odluke, višечvorni fiksni razmještaj, potpora planiranju, logistička potpora, interoperabilnost, ratni dnevnik.

Saab BMS

Razmjena informacija je utemeljena ili na radiju ili na IP-u i može se odvijati putem bilo kojeg radiosustava ili IP mreže. Saab pruža rješenje koje je prilagodljivo sustavima koji su već u uporabi bilo da je riječ o korištenju 3G-a, VHF-a ili broadbanda.

Njegova je zadaća pružiti pravu informaciju pravim ljudima, ulogama i lokacijama na vrijeme.

Glavne prednosti mogu se sažeti u upravljanje komunikacijama, optimizacija bandwidtha, filtriranje informacija, optimizacija spojnosti, koherentan sustav, automatska replikacija podataka i mreža nad mrežama.

Saab Battlefield Management System je zasnovan na Safiru, *open source* softverskoj arhitekturi za C4I i dostavljen švedskim oružanim snagama. Sustav svim korisnicima pruža zajedničku operativnu sliku i podupire komunikaciju i donošenje odluke. On ima četiri različita pogleda za korisnika: pogled zasnovan na kartama, 3D pogled, asocijacijski pogled i vremenski pogled. ■



Net Commander

U misiji ONUC je poginulo njezinih 250 pripadnika, od čega pet civilnih osoba. Trošak se misije procjenjuje na 400 milijuna američkih dolara. Snage UN-a su se u potpunosti povukle iz Konga do 30. srpnja 1964.

ONUC - KONGO (1960. - 1964.) (II. dio)



Etiopski UN-ovci postrojeni pred zapovjednikom misije irskim generalom Seanom McKeownom

Razmještanjem UN-ovih postrojbi belgijska vojska se povukla u baze, no ulazak snaga ONUC-a na područje Katange je bio onemogućen zbog oružanog otpora male katanganske vojske. Ona je uz belgijsku pomoć pretvorena u djelotvornu oružanu silu te se oslanjala i na strane plaćenike.

Međutim, Katanga nije bila jedina neuralgična točka Konga. U kolovozu 1960. je odcjepljenje proglasila i središnja kongoanska provincija bogata dijamantima Kasai. Pun naziv bio je Rudarska država Južni Kasai s Albertom Kalonjijem kao predsjednikom. ONUC se radi sklapanja primirja angažirao i na tom području. Nakon smjenjivanja Lumumbe u prosincu 1960., njegovi su pristaše na čelu s Antoineom Gizengom u gradu Stanleyvilleu na istoku zemlje proglasili svoju vladu, koja je čak dobila

priznanje 21 države. Time je politička razjedinjenost Konga s četiri paralelna režima koji su istodobno imali svoje vojske dosegnule vrhunac. Osim kontingenta snaga UN-a, kongoanske vojske te vojnih snaga odcjepljenih područja, u zemlji su bili prisutni i belgijski vojnici te brojni strani plaćenici koje su angažirale velike kompanije. U studenom 1960. je iz zasjede ubijeno osam irskih pripadnika snaga ONUC-a, što je obilježilo početak uključivanja UN-ove misije u oružane sukobe.

Raspad Konga

Lumumba je od ONUC-a zatražio rješavanje problema Katange, no bio je odbijen zbog ograničenja tadašnjeg mandata misije. Suočen s mogućnošću potpunog raspada zemlje, premijer Lumumba se okrenuo za pomoć

Sovjetskom Savezu što je kongoanskom sukobu dalo hladnoratovsku dimenziju. Sovjeti su obećali kongoanskoj vladi pomoć u suvremenom oružju i vojnim savjetnicima, što je bio izazov za američke strateške interese. Početkom rujna je predsjednik Kasavubu na američki poticaj smijenio Lumumbu, čije je odbijanje te odluke proizvelo kratkotrajnu krizu vlasti. Nakon nekoliko dana je pat-pozicija prekinuta vojnim udarom pukovnika Josepha Mobutua na strani predsjednika Kasavubua. Prilikom pokušaja bijega iz glavnog grada Lumumba je uhvaćen i u siječnju 1961. predan secesionistima u Katangi gdje je malo poslije i ubijen. Mobutu je odstupio u veljači 1961. godine dopuštajući obnovu civilnog režima.

Mandat ONUC-a je proširen Rezolucijom 161 Vijeća sigurnosti od 21.

veljače 1961., kojom je ONUC autoriziran na sprečavanje izbijanja građanskog rata, uključujući mogućnost sklapanja primirja, zaustavljanja vojnih operacija te upotrebu sile kao posljednje mogućnosti. Snage UN-a su time angažirane izravno u ratnim sukobima te su znatne borbe pripadnika UN-a sa secesionističkim snagama Katange vođene u travnju i rujnu 1961. Osim uvlačenja u ratne sukobe, organizacija Ujedinjenih naroda je u rujnu 1961. pretrpjela još jedan težak udarac: u zrakoplovnoj nesreći na području Zambije poginuo je glavni tajnik Dag Hammarskjöld. Šveđanin je bio jedan od najvažnijih ljudi u međunarodnim odnosima nakon II. svjetskog rata te je njegova smrt dobila veliki odjek u svijetu.

Novo širenje mandata

Novi glavni tajnik UN-a U Thant je predložio plan nacionalnog pomirenja koji je predviđao federalizaciju zemlje, stvaranje nacionalne vlade te opću amnestiju. Formiranjem središnje kongoanske vlade koja je bila prihvatljiva većini političkih stranaka u kolovozu 1961., misija ONUC je dobila povoljnije uvjete za djelovanje. Novom Rezolucijom Vijeća sigurnosti br. 169 od 24. studenog 1961., Vijeće je ovlastilo glavnog tajnika da poduzme akciju. Ona je uključivala i upotrebu sile bude li potrebno, za "hvatanje i zadržavanje svih

stranih državljana vojnih savjetnika, paravojnog osoblja te političkih savjetnika koji nisu pod zapovjedništvom UN-a". Ova je rezolucija zapravo značila aktivno uključivanje misije u sukobe koji su kulminirali tijekom prosinca 1961.

U međuvremenu su propali pokušaji odcjepljenja drugih dijelova Konga. Nakon četveromjesečne vojne kampanje snage središnje vlade su u prosincu 1961. slomile otpor pobunjene pokrajine Kasai. U siječnju 1962. je kolabirala i lumumbistička vlada u Stanleyvilleu i uhićen je njezin premijer Gizenga. Iako je time veliki dio zemlje vraćen pod nadzor vlade u Leopoldvilleu, za vojno slamanje Katange kongoanska vojska nije imala dovoljno snage. Tshombeov režim u Katangi se održao najvećim dijelom zahvaljujući uslugama bijelih plaćenika koji su organizirali malu i djelotvornu vojsku. Katanga je formirala i malo ratno zrakoplovstvo. Njime je zapovijedao poljski zrakoplovni as Jan Zumbach koji će se nekoliko godina poslije ponovno pojaviti kao zapovjednik zrakoplovstva Biafre. No njegove snage su uništene u napadu švedskih zrakoplova iz sastava ONUC-a.

Poraz Katange

Tijekom prosinca 1961. postrojbe ONUC-a su uz pomoć kongoanske vojske poduzele veliku ofenzivu protiv Katange. Njome je zauzet veliki dio

katanganskog teritorija; etiopski, indijski i irski vojnici su se približili gradu Elisabethvilleu dok su švedski vojnici zauzeli grad Kaminu. Naposljetku je 4. siječnja 1963. padom glavnog katanganskog grada Elisabethvillea skršen otpor secesionista, a 21. je siječnja potpisan sporazum kojim su snage ONUC-a okupirale Katangu. Pokrajina je time vraćena u Kongo, dok je njezin lider Tshombe pobjegao u inozemstvo otkuda je objavio svoju odluku da prihvati plan nacionalnog pomirenja. Na zahtjev kongoanske vlade Ujedinjeni narodi su dopustili zadržavanje međunarodnih snaga sljedećih šest mjeseci, dok su istodobno humanitarne organizacije počele s aktivnošću dopreme hrane.

U misiji ONUC je poginulo njezinih 250 pripadnika, od čega pet civilnih osoba. Trošak se misije procjenjuje na 400 milijuna američkih dolara. Snage UN-a su se u potpunosti povukle iz Konga do 30. srpnja 1964. ostavljajući vladi nadzor nad Katangom. No Kongo nije uživao trajan mir; još početkom 1964. je izbila nova kriza na istoku zemlje pošto je u pokrajinama Kivu i Orientale izbila pobuna lokalnih animističkih plemena pod vodstvom marksista Mullelea i Gbenye. U srpnju 1964. je iz inozemstva pozvan bivši premijer odcjepljene Katange Tshombe, koji je dobio priliku sastaviti novu nacionalnu vladu. Međutim, kongoanska politička preslagivanja je potkraj studenog 1965. prekinuo drugi povratak generala Mobutu u kongoansku politiku vojnim udarom. Mobutuov drugi uspon na vlast je rezultat potpore zapadnih sila koje su u njemu vidjele jedinu branu komunističkom utjecaju u Kongu (pod imenom Zair) i jamstvo relativne stabilnosti zemlje. Mobutu je ostao na vlasti do 1997.

Unatoč kompleksnosti mandata, operativnim poteškoćama te velikim žrtvama, misija ONUC se može smatrati jednom od najuspješnijih mirovnih misija Ujedinjenih naroda, budući da je multietnički postkolonijalni Kongo, usprkos brojnim zaprekama, očuvan kao politička cjelina. ■



U Kongu su se na raznim stranama borili i bijeli plaćenici. Na slici dvojicu takvih privode irski pripadnici ONUC-a

HRVATSKI MEMORIJALNO-DOKUMENTACIJSKI CENTAR DOMOVINSKOG RATA U SURADNJI S HRVATSKIM VOJNIKOM OBJAVLJUJE AUTENTIČNE DOKUMENTE I MEMOARSKO GRADIVO VEZANO UZ DOMOVINSKI RAT

Podaci iz srbijanskih izvora o stradanju srpskoga stanovništva u Oluji za koje nisu odgovorne hrvatske snage (V. dio)

S obzirom na podatke iznesene u prethodnom broju *Hrvatskog vojnika o civilima ubijenim tijekom i nakon VRO Oluja*, usporedba da je broj od "600 ubijenih civila u sektoru Jug velik kao tri Ovčare", koja je nedavno navedena u hrvatskom tisku, potpuno je promašena. Naime, osim što je razlika u karakteru ubojstava, jer se u studenom 1991. na Ovčari dogodila klasična planirana masovna egzekucija, što nije slučaj s ubojstvima civila tijekom i nakon Oluje, potrebno je podsjetiti da je iz vukovarske bolnice odvedeno i pogubljeno najmanje 266 osoba – uglavnom ranjenika i medicinskog osoblja (200 tijela ekshumirano je iz masovne grobnice na Ovčari, sudbina 55 osoba još nije poznata, a tijela ostalih ekshumirana su iz drugih grobnica). Uz to, Ovčara nije jedino mjesto na kojem su srpske snage počinile masovne zločine tijekom Bitke za Vukovar i nakon nje. Prema tome, navedena usporedba ne samo da nije precizna (u ovom slučaju nije važno ni to da se u knjizi HHO-a navodi da je u UNPA sektoru Jug ubijeno 410 civila, a da se broj 600 odnosi na broj ubijenih u UNPA sektorima Jug i Sjever) nego je, u najmanju ruku, neprimjerena, posebice kada se zna za broj bijelih križeva na Memorijalnom groblju žrtava iz Domovinskoga rata u Vukovaru...

Kada se uzme u obzir veličina prostora na kojem je provedena oslobodilačka operacija Oluja (više od 10.000 km²) i broj ljudi (vojnika na obje strane i civila) koji se našao na tom prostoru (vjerojatno više od 220.000), kao i četverogodišnja agonija više stotina tisuća hrvatskih prognanika (u prosincu 1992. u Hrvatskoj je bilo 663.493 prognanika i izbjeglica, a uoči Oluje 384.664) i stalna prijetnja topničkih, zapravo terorističkih napada srpskih postrojbi s okupiranih područja na gradove i naselja na slobodnom teritoriju

Republike Hrvatske ("strategija realne prijetnje"), te usporedba sa sličnim završnim vojnim operacijama u svijetu, posebice na prostorima bivše Jugoslavije, nameće se zaključak da je Oluja bila među najčišćim operacijama. Čak se i uz podatak o "600 ubijenih civila" (dakle, zanemarujući činjenicu da svi navedeni nisu bili civili, niti da za smrt svih njih nisu odgovorne hrvatske oružane snage), može reći da je riječ o "niskoj razini kolateralnih žrtava". Dakako, nije ugodno govoriti o žrtvama; prema svakom nevino ubijenom čovjeku treba pokazati poštovanje i učiniti sve da u svijesti ljudi prevlada razmišljanje da za zločine nema opravdanja. Jednako tako, namjera ovoga osvrtu nije licitirati "brojem ubijenih civila" nego upozoriti na potrebu odgovornijeg iznošenja brojeva u javnost, posebice kad je riječ o ubijenim osobama i mogućim počiniteljima ubojstava.

Prema tome, i spomenuti broj, posebice kad se usporedi s brojem ubijenih civila u operacijama srpskih snaga u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini (kao dijelu planskog, velikosrpskog projekta koji je uzrokovao rat), pokazuje da ta ubojstva nije planiralo hrvatsko političko ili vojno vodstvo. Tomu u prilog ide i podatak da su već do 18. kolovoza, 1203 osobe (u 826 domaćinstava) na oslobođenom području primile novčanu pomoć, da je svim stanovnicima koji su ostali na oslobođenom području, a kojima je pomoć bila hitno potrebna, osigurano pravo na zdravstvenu zaštitu, bez obzira na to jesu li imali zdravstveno osiguranje, da su radi zaštite starih i nemoćnih na oslobođenom području odmah uspostavljani centri za socijalni rad, itd., itd.

Uz to, od početka listopada 1995., u akciji "Spasimo život", koju je, uz zahtjev da joj se dodijeli visoki prioritet, podupro i hrvatski predsjednik Franjo Tuđman, na oslobođenom području zbrinuta su 10.594 građana, uglavnom napušteni star-

ci srpske narodnosti. Akcija je pokrenuta zbog poodmakle dobi većine stanovništva ostalog na oslobođenom području, te zatečenih uvjeta života i neposrednog dolaska zime, a provele su je ustanove Vlade RH i nevladine hrvatske i međunarodne organizacije (Ministarstvo rada i socijalne skrbi RH, Ministarstvo zdravstva RH, MUP RH, Hrvatski Crveni križ, Međunarodni Crveni križ i Crveni polumjesec, Agencija europske unije za humanitarnu pomoć, UNHCR, UNICEF, Ured za prognanike i izbjeglice, Ured predsjednika RH i savjetnik Predsjednika za humanitarna pitanja, te druge organizacije i pojedinci). U dva mjeseca obištena su 604 naselja na području od 10.497 km² i zbrinute 10.594 osobe (6380 žena i 4214 muškaraca, odnosno 70,4% Srba, 27,6% Hrvata i 2% ostalih). Među napuštenim osobama 76% bilo je starije od 60 godina, a oko 20% između 26 i 59 godina. U 73 naselja ostala je živjeti samo jedna osoba, u 155 naselja 2-5 osoba, u 104 naselja 6-10 osoba, u 73 naselja 11-20 osoba, u 119 naselja više od 21 osoba, a 80 naselja bilo je potpuno napušteno. Više od 80% preostalog stanovništva zatečeno je bez prihoda, a njih oko 80% navelo je prisutnost zdravstvenih tegoba. Uz potporu Međunarodne federacije, od studenoga 1995. na oslobođenom području stalno je angažirano osam pokretnih timova za socijalnu pomoć, dva za medicinsku i dva za tehničku pomoć Hrvatskoga Crvenog križa. Do kraja tekuće godine 379 napuštenih osoba pristalo je na smještaj u razne ustanove za njegu starih osoba diljem Hrvatske.

Ako se za podatak iz knjige HHO-a o "više od 600 ubijenih civila" tijekom i nakon Oluje može reći da nije precizan, za podatak o "22.000 zapaljenih kuća" može se reći da je najmanje dvostruko uvećan. No, o tome više u sljedećem broju. ■

0 tvome liku

U Vojniku o tvome liku
Izašla je pjesma moja
Koja za života
Bijah tvoja

Tvoja
Misao, radost
Sreća i ljubavi moja

Jer ti si me vodio
Sve nas oslobodio
Stihove rodio

Pričao mi svoje tuge
Noći teške, neprospavane duge
Proživio si dane jadne
Duše bolne, umorne i gladne

Ti, vojniče, moj hrabri
Ti zbog kojeg jesmo
To što možemo biti
Ti zbog kojeg ne trebamo
Suze svoje kriti
Ti zbog kojeg sunce danju sja
Ti zbog kojeg noću mjesec volim ja
Ti zbog kojeg imamo
Što Hrvati imali ne bi
Ti zbog kojeg pisah
Sve ono što nosiš u sebi

Ti koji bivaš poput ptice
Slomljena krila
Tvoje lice
Koje sam noću snila

Ti koji nosiš nemir
I drhtaje u noći
Ti koji donio si mir
A nisi znao kad će sve proći

U Vojniku o tvome liku
Izašla je pjesma moja
Koja za života
Bijah tvoja.

Marija TRBIĆ

Zvijezda

Vjetar puše,
hrvatski se barjak vije.
Mnogi žele domovinu
da nam sruše,
zlo i zavist se sije.

Ali, dok je
Hrvat uz Hrvata,
Hrvatska će kao
zvijezda mirno sjati.
Na nebu zvanom Europa,
u ponom sjaju će zablistati.

Blistaj, blistaj
domovino moja,
i nikad nemoj stati.
Kad zatreba,
za te i tvoju ljepotu,
svoj sam život spreman dati.

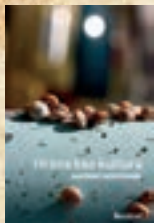
Filip FILIPAŠIĆ

Poziv na suradnju

Pozivamo čitatelje zainteresirane za objavljivanje kratkih priča i pjesama domoljubne tematike u Hrvatskom vojniku da nam ih pošalju na adresu:

Ministarstvo obrane, Služba za odnose s javnošću i informiranje, Odjel hrvatskih vojnih glasila (za rubriku Pozdrav domovini), Sarajevska cesta 7, 10 000 Zagreb ili na e-mail: hrvojn timer@morh.hr

BIBLIOTEKA



Massimo Montanari
Hrana kao kultura
Sandorf, Zagreb, 2011.

Govoriti o mediteranskoj prehrani (u jednini) svojevrsna je metafizička apstrakcija koja zanemaruje krajnju raznovrsnost okolnosti koje je sama geografija, a da ne spominjemo povijest, stvorila u regijama kao što su, na primjer, Provansa i Libanon, Tunis i Dalmacija, Sicilija i Egipat. Mnogi čimbenici koji tvore takozvanu mediteransku prehranu rezultat su nedavnih kulturnih razmjena između svjetskih kontinenata i regija. Azija i Amerika, kao i Afrika i Europa, bile su odlučujuće u određivanju obilježja prehrambenog sustava koji ustaljeno nazivamo mediteranskim. Ona je popularni kulturno-povijesni pregled odnosa čovjeka prema vlastitoj prehrani kroz komparativnu analizu stalnih mijena u povijesti europske (s naglaskom na mediteransku) prehrane. Hrana se u ovoj knjizi originalno prikazuje i kao univerzalno sredstvo komunikacije, kroz svjetska otkrića i putovanja koja su stoljećima raznim kulturama donosila nove začine, namirnice i jela koja su iz korijena mijenjala naše navike i stil života. Autor Massimo Montanari je profesor srednjovjekovne povijesti na Sveučilištu u Bologni i jedan od najcjenjenijih stručnjaka na području povijesti prehrane i kulture. Jedan je od osnivača i urednika časopisa "Hrana i povijest" koji objavljuje Institut Europeen d'Histoire et des Cultures de l'Alimentation.

Priredila Mirela MENGES

FILMOTEKA

X-Men: Prva generacija

- pustolovni
- režija: Matthew Vaughn
- distribucija: Blitz film & video
- uloge: James McAvoy (Charles/Proffesor X), Michael Fassbender (Erik/Magneto), Jenifer Lawrence (Raven)
- trajanje: 132 min



"X-Men: Prva generacija" donosi nam akciju epskih dimenzija i priču o likovima koja otkriva početak X-Men sage i tajnu povijest Hladnog rata i našeg svijeta uoči nuklearnog Armagedona. U ovom filmu stvaraju se savezi koji će oblikovati vječni rat između heroja i zlikovaca X-Men svemira...

Nemojte mi zamjeriti što, valjda peti put zaredom, pišem o filmu nastalom prema stripovskom predlošku. Nije do mene, jednostavno se ništa drugo ne daje u kinima. Prije nego što su Charles i Erik sebe nazvali Proffesor X i Magneto, bili su tek dvojica mladića svjesnih svojih moći, ali nesvjesni što s njima učiniti. Zajedno s drugim mutantima radili su na tome da spriječe krizu u kubanskom Zaljevu svinja 1962., najveću prijetnju svijetu koja je ikad postojala. Neki od tih mladih mutanata poznati su iz prijašnjih X-Men filmova, dok su drugi klasični heroji iz stripa, ali prvi put prikazani u filmu. "X-Men: Prva generacija" daje odgovore na pitanja koja su si obožavatelji filma i stripa odavno postavljali: Kako su se X-Men okupili? Zbog čega je Proffesor X u kolicima? Otkud dolaze X-Mansion i Cerebro? No, teme filma i povijesni kontekst svjedok će se i onima koji nisu gledali ostale filmove iz serijala. Zbog koketiranja s Hladnim ratom, ovaj film neodoljivo podsjeća na Jamesa Bonda. Zagriženim ljubiteljima X-Mena to se vjerojatno neće svidjeti, ali, vjerujte, u gomili nepotrebnih filmova koji nas trenutačno opsjedaju iz mraka kinodvorana, X-Men je najmanje loš i svakako ga preporučujem.

Leon RIZMAUL

VREMEPLOV



6. lipnja 1621.

Rođen Petar Zrinski

Hrvatski ban i najistaknutija osoba hrvatsko-ugarske urote velikaša, Petar Zrinski rodio se u Vrbovcu 6. lipnja 1621. Tijekom ratova protiv Turaka plemićka obitelj Zrinski je postala najvažnija potpora habsburškoj vlasti na području "nekad slavnog hrvatskog kraljevstva". Velikaši su odgajani za ulogu ratnika, a neki poput Nikole Šubića Zrinskog su bili simbol hrabrosti hrvatskih velikaša. Kao golobradi mladić Petar Zrinski se istaknuo zajedno sa starijim bratom Nikolom u obrani Međimurja i ugarskih posjeda Zrinskih od Turaka. Europsku su slavu braća postigla u Tridesetogodišnjem ratu protiv Švedana u Češkoj. Zbog uspjeha u Češkoj Nikola je imenovan hrvatskim banom, a Petar se uspješno nastavio boriti protiv Osmanlija, većinom na području Like i Dalmacije. No Vašvarskim mirom kralj Leopold sprečava daljnje borbe protiv Turaka, što se kosilo s interesima hrvatskih i ugarskih velikaša. U početku se velikaši okupljaju oko Nikole, a nakon njegove pogibije u lovu, na banskoj stolici i na čelu urote nasljeđuje ga Petar. Urotnici su se pokušali povezati s Leopoldovim protivnicima Francuzima, te čak i s Turcima. No planovi su razotkriveni, a vođe urote uključujući Petra Zrinskog i njegova zeta Frana Krstu Frankopana su utamničeni i nakon dugotrajnog suđenja pogubljeni u Bečkom Novom Mjestu u travnju 1671. Habsburgovci su nastojali sustavno iskorijeniti hrvatske velikaše, jer je trećina teritorija banske Hrvatske bila u posjedu Zrinskih i Frankopana. Petrov sin Ivan je umro u tamnici 1703., a Nikolin sin Adam je ubijen s leđa u boju kod Slankamena 1691., dok su Frankopani nestali s Franom Krstom. Nakon urote Hrvatska je ostala bez svojih velikaša, a na bansku čast su ubuduće birani ljudi odani dvoru. Na inicijativu Braće hrvatskog zmaja posmrtni ostaci Petra Zrinskog i Frana Krste Frankopana su nakon propasti Habsburgovaca 1919. preneseni u Zagrebačku katedralu gdje se i danas nalaze.

3. lipnja 1963. – umro papa Ivan XXIII.

5. lipnja 1967. – buknuo rat između Izraela i Egipta

6. lipnja 1944. – "Dan D" – saveznički napad i iskrcavanje u Normandiji

8. lipnja 1997. – Vlakom mira Hrvatska se vratila u Vukovar

9. lipnja 1945. – osnovan NK "Dinamo" Zagreb

Leon RIZMAUL

Samokres Češka Zbrojovka Vz. 24

Nakon svršetka I. svjetskog rata iz Njemačke, zbog postavljenih ograničenja u razvijanju i proizvodnji svih vrsta naoružanja, odlazi jedan dio konstruktora. Jedan od takvih je Josef Nickl kojem je novi poslodavac postala novoosnovana tvrtka Česká Zbrojovka. U "miraz" donosi projekt samokresa u izvornom kalibru 9 x 17 mm Nickl, koji radi na načelu kratkog trzanja cijevi i zatvarača, a bravi rotacijom cijevi. Sličnosti s prijašnjim projektima tvrtke Mauser nisu slučajni pa tako novi samokres ima gotovo isti mehanizam za opaljivanje kao i Mauser model 10/14. Temeljni model Vz. 20 (vzor – model) u kratkom roku prolazi transformaciju uz male izmjene i postaje Vz. 22. Ni te izmjene nisu zadovoljile vojno povjerenstvo koje postavlja uvjete za novi službeni samokres. U daljnji rad uključuju se velikani oružar-



TT podaci

Kalibar: 9 x 17 mm
Masa praznog samokresa: 0,64 kg
Duljina: 155 mm
Duljina cijevi: 90,5 mm
Visina: 125 mm
Kapacitet spremnika: osam metaka

stva Alois Tomiška i František Miška. Kao rezultat tih napora nastaje u kolovozu 1925. samokres koji je vojno povjerenstvo službeno označilo Vz. 24. Za razliku od prethodnog modela izmijenjen je kalibar, u popularniji i rasprostanjeniji 9 x 17 mm kratki Browning. Bradavice za bravljenje na cijevi postavljene su simetrično, ugrađeni su diskonektor za onemogućavanje opaljivanja ako zatvarač i cijev nisu pozitivno zabravljani i kočnica koja onemogućava opaljivanje ako spremnik nije u samokresu. Prva serija od 20.000 komada za češku je vojsku dostavljena u lipnju 1926., a zadnja serija samokresa od ukupno 170.000 komada dostavljena je 1938. Daljnja komercijalna prodaja i izvoz nisu postigli veće rezultate pa ukupna proizvodnja doseže brojku ne veću od 190.000 komada.

**HRVATSKI
VOJNIK**

Nakladnik: MINISTARSTVO OBRANE RH
 SLUŽBA ZA ODNOS S JAVNOŠĆU I INFORMIRANJE
 Odjel hrvatskih vojnih glasila

Glavni urednik: Željko Stipanović (zeljko.stipanovic@morh.hr)

Zamjenica glavnog urednika: Vesna Pintarić (vpintar@morh.hr)

Zamjenik glavnog urednika za internet: Toma Vlašić (toma.vlasic@morh.hr)

Urednici i novinari: Leida Parlov (leida.parlov@morh.hr),

Domagoj Vlahović (domagoj_vlahovic@yahoo.com), Lada Puljizević (ladapuljizevic@yahoo.com)

Lektorice: Gordana Jelavić, Milenka Pervan Stipić

Urednik fotografije: Tomislav Brandt

Fotografi: Josip Kopi, Davor Kirin

Grafička redakcija: Zvonimir Frank (urednik), (zvonimir.frank@zg.htnet.hr), Ante Perković, Damir Bebek, Predrag Belušić

Tajnica redakcije: Mila Badrić-Gelo, tel: 3784-937

Marketing i financije: Igor Vitanović, tel: 3786-348; fax: 3784-322

Tisak: Vjesnik d.d., Slavenska avenija 4, Zagreb

Naslov uredništva: MORH, Služba za odnose s javnošću i informiranje, p.p. 252, 10002 Zagreb, Republika Hrvatska

http://www.hrvatski-vojniki.hr, e-mail: hrvojniki@morh.hr

Naklada: 5000 primjeraka



U članstvu Europskog udruženja vojnih novinara (EMPA)

Rukopise, fotografije i ostali materijal ne vraćamo. Copyright HRVATSKI VOJNIK, 2011.

Novinarski prilogi objavljeni u Hrvatskom vojniku nisu službeni stav Ministarstva obrane RH.



www.morm.gov.mk



Ako nemate problema s čitanjem ćirilice, web stranicu **Ministarstva obrane Republike Makedonije** svakako posjetite u originalnom izdanju, na makedonskom jeziku, koji i nije teško razumjeti. U suprotnom slučaju, prebacite se na englesku inačicu, koja je ipak vidljivo siromašnija, kako sadržajima tako i osvježavanjem vijesti.

Stranica odgovarajuće pokriva sve aktivnosti prijateljskog nam ministarstva i vojske. Ono što im zamjeramo jest nedostatak ozbiljne fotogalerije, no zato smo impresionirani časopisom ministarstva Štit, koji cijelog možete preuzeti u .pdf formatu. Kad sve zbrojimo, dajemo veliki plus za www.morm.gov.mk, i to ponajviše za originalnu inačicu.

D. VLAHOVIĆ

